

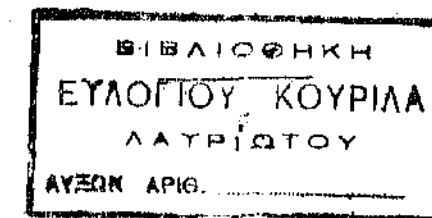
ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1879

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Οδός Σταδίου, 6.

1879

ἘΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἐξάτομος

Ευδωρὴ Ἰσραὶλ: 15. Ἰβλὰδ: σφ. 10. 1. τῆ ἀλλοδαπῆ σφ. 20. - Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑξῆς καὶ εἰς ἑξαμήνου - Ἐκδοθῆναι εἰς: Διοκύνου: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

4 Μαρτίου 1879

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΟΥ
ΤΑΧΥΓΡΑΜ. ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1821

ΛΟΥΚΗΣ ΛΑΡΑΣ

Ἀυτοβιογραφία γέροντος Χίου.

Ἐπιτόμιον· ἰδίαι σελ. 118.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

Ὁ ἄνεμος ἦτο νότιος, τὸ δὲ τρεχαντήριον ἐπέβη ταχὺ διευθυνόμενον πρὸς τὴν Χίον. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἐπρωγώρουν τῆς νυκτὸς αἱ ἄραι, ἤβησαν δυσκρέστως ἡ ταχύτης τοῦ δρόμου του ὑπὸ τὴν βίαν τοῦ σφοδρυνόμενου ἀνέμου. Οἱ ἔχοντες τὴν πείραν τοῦ Ἀγάλου γνωρίζουσι πόσον ὀνότος ἀποβαίνει ὀχληρὸς ἐπ' αὐτοῦ. Πρώτην τότε φοράν κατελήφθη ὑπὸ τῆς νόσου τῶν θαλασσοπορούντων. Ἐξαιπλωμένος ἐπὶ τῆς πρύμνης ἠσθάνομην ὑπ' ἐμὲ τὸ σκάφος ὑψούμενον καὶ καταπίπτον καὶ ἤκουον τὸν ἄγριον ῥόχθον τῆς θαλάσσης πληττούσης τὰ πλευρά του, τὴν ἀργίλον συριγμὸν τῶν ἀφρίζοντων κυμάτων, τῶν σχοινίων τὸν γογγυσμὸν, καὶ τοῦ πηδαλίου τὸ τριζύμιον. Ἦχον τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστούς, ἀλλὰ δὲν ἐκοιμήθην ὅλην τὴν νύκτα. Τὰ μέλη μου ἦσαν βαρέα, μοὶ ἔλειπε δὲ καὶ δύναμις καὶ θέλησις νὰ τὰ κινήσω. Πολλάκις ἐβράχην ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἀλλ' οὔτε νὰ μετατοπίσω ἡδυνάμην, οὔτε συνδρομὴν νὰ ἐπικαλεσθῶ. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤκουσα τὸν πλοίαρχον λέγοντα πρὸς τὸν πηδαλιούχον, ὅτι ἐὰν δυναμώσῃ περισσότερον ὁ ἄνεμος θὰ κάμῃ χύσιν. Νὰ κάμῃ χύσιν! Ἐσυλλογίσθη τὰ δύο μου βαρέλια, τὰ ὅποια κείμενα ἐπὶ τοῦ σίτου ἦσαν τὰ προχειρότερα πρὸς θυσίαν δι' αὐτῶν ἐσκόπου νὰ περιπλανηθῶ εἰς Χίον, ὡς πωλητής, μέχρις οὗ φθάσω εἰς τὸν Πύργον μας. Ἄνευ αὐτῶν ἀνε-

τρέπετο τὸ σγέδιόν μου καὶ κατεστρέφετο ἡ ἔλπίς μου. Ἦθελον ν' ἀποτείνω τὸν λόγον πρὸς τὸν πλοίαρχον, νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μοῦ φεισθῆ, τοῦλάχιστον νὰ μὴ ῥίψῃ καὶ τὰ δύο εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὔτε νὰ κινηθῶ εἶχον τὴν δύναμιν οὔτε νὰ λαλήσω. Τὸ δὲ πλοῖον ὑψοῦτο καὶ κατέπιπτε βιαίτερον ἐπὶ τῶν κυμάτων καὶ ἤρχιζε νὰ μὲ καταλαμβάνῃ ὁ φόβος μὴ δὲν κινδυνεύωσι τὰ βαρέλιά μου μόνα. Εὐτυχῶς οἱ φόβοι μου ἀνεδείχθησαν μάταιοι. Τὸ πλοῖον ἦτο καλόν, ὁ δὲ Καπετὰν Κεφάλαιος ἐγνωρίζε τὴν τέχνην του. Τὴν αὐγὴν ἐλλιμενίζομεθα ἐντὸς ὀμίσεως ἀσφαλούς καὶ ἡσύχου κατὰ τὰ μεσημβρινότερα τῆς Χίου παράλια.

Ἢ περὶ τὸν ὄρμον παράλια ἦτο καλλιστεργημένη ἀλλ' ἀκατοίκητος, ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων ἕμους εἰς ἱκανὴν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν, ἐν μέσῳ λόφων χλοερῶν, ὁ ἥλιος ἠκτινοβολεῖ ἐπὶ τῶν λευκῶν οἰκιῶν τριῶν ἢ τεσσάρων μικρῶν χωρίων. Παρὰ δὲ τὸν αἰγιαλὸν ἦτο ἠγυρροβαλῆμενον ἕτερον πλοίαριον, καὶ παρ' αὐτὸ ἐβλέπομεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἱστανένους χωρικοὺς τινας μὲ τὰ ζῶα των. Γλυκὴ αἰσθημα καὶ ἰσχυρὴν ἢ ἀγάπη τῆς πατρίδος! Ὅτε ἀπὸ τοῦ τρεχαντηρίου εἶδον περὶ ἐμὲ καταπράσινον τὴν φύσιν, καὶ τ' ἀπέχοντα χωρία, καὶ τὴν ἐπὶ τῆς ἄμμου μικρὰν συνάθροισιν, ἡ καρδίᾳ μου ἠψφράνθη. Ἐπανέβλεπον τὴν Χίον, οἱ δὲ χωρικοὶ ἐκεῖνοι ἦσαν συμπατριῶταί μου! Τὸ μικρὸν παρὰ τὴν ἀκτὴν πλοῖον εἶδεν ζῶν εἰς τὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου εἰκόνα καὶ τὸ παρετήριον μετ' ἐνδομάχου εὐχαριστήσεως, σκεπτόμενος ὅτι δὲν ἦσαν τὰ πάντα καταστροφή καὶ ἐρήμωσις εἰς τὴν νῆσόν μας.

Ἄλλ' ἐντὸς ὀλίγου τὰ αἰσθήματά μου μετεβλήθησαν, καὶ ἠύχθη νὰ μὴ εὐρίσκητο ἐντὸς τοῦ λιμένος τὸ πλοῖον ἐκεῖνο. Ἦρχετο ἐκ Ψαρῶν μὲ φορτίον σίτου πρὸς πώλησιν, ἡ δὲ σύγχρονος τοῦ τρεχαντηρίου μας ἀφίξις ἐπροκάλεσε ῥῆξιν φόβου. Οἱ Ψαριοὶ δὲν εἶχον τὴν ἐλάχιστην διάθεσιν νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς εἰρηνικὸν συναγωνισμὸν πωλήσεως, ἀλλ' ἠθελον δι' ἀπειλιῶν νὰ πείσωσι τὸν πλοίαρχόν μας ν' ἀποπλεύσῃ ἐκ τῆς αὐτοσχεδιασθείσης ἐκείνης ἀγορᾶς, ὅπου εἶχον τῶν πρωτείων τὰ δικαιώματα. Ὁ Κεφάλαιος ἀφ' ἑτέρου δὲν ἐπέθετο, ἀλλ' ἐπέμεινε διεκδικῶν τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευθέρου ἐμ-

πορίου. Ἐπὶ λόγων ἡ ἔρις ἐκινδύνευε ν' ἀπολήξει εἰς ἔργα. Ἐσεύοντο γρόνοι καὶ ἀνεσύροντο μάχαιραι. Δὲν γνωρίζω ὅποιον τέλος ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσις, διότι ἐντὶ εἰσέτι διήρκει ἡ διαμάχη, ἐγὼ ἀποβιβάσθεις ἡσυχῶς μετὰ τὰ δύο μου βαρέλια ἐσυμφώνησα μεθ' ἐνὸς τῶν παρισταμένων χωρικῶν, νὰ φορτώσῃ τὴν πραγματείαν μου ἐπὶ τοῦ ὄνου του, καὶ ἀνεχωρήσαμεν διευθυνόμενοι πρὸς τὸ χωρίον του.

Ὁ ἀγωγιάτης μου, εἰκοσαετής περίπου χωρικός, ρωμαλέος, καλόκαρδος καὶ εὐτράπελος, δὲν ἐβράδυνε νὰ προκαλέσῃ καὶ νὰ ἐλκύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην μου. Πρὶν ἐτι φθάσωμεν εἰς τῆς ἐδοιορίας μας τὸ τέρμα ἐγνώριζον τὰ καθεκαστα τοῦ ταπεινοῦ βίου του, τῷ ἐξεμυστηρεύθη δὲ κ' ἐγὼ τὸ ὄνομα καὶ τὴν καταγωγὴν μου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν κύριον τῆς ἐπανόδου μου σκοπῶν. Τὸν ἐξώρρισα νὰ μὴ φανερώσῃ εἰς οὐδένα ὅτι εἶμαι Χίος ἐκ τοῦ Κάστρου. Μοὶ τὸ ὑπεσχέθη καὶ ἐτήρησε τὴν ὑπόσχεσίν του, καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπὶ τῆς νέσου διατριβῆς μου μ' ἐπροστάτευσε καὶ μοῦ ἐγρησίουσε ὡς φίλος ἀληθὴς. Νέα αὐτῆ προσθήκη εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀγαθῶν ψυχῶν, τῶν ὁποίων ἡ παρήγορος συμπάθεια μ' ἐλέησεν, ἐνόσφθην ἐπὶ τὴν μακρὰν τοῦ κλαυθμοῦ κοιλιάδα.

Ὅταν ἐπλησιάσαμεν εἰς τὸ χωρίον του, ὁ καλὸς Παντελῆς ἀπέβησε τὰ βαρέλια μου ἐντὸς πατητηρίου ἠρειπωμένου εἰς τὴν ἀκρὰν ἀμπελώνας παρὰ τὸν δρόμον, καὶ μὲ παρήγγειλε νὰ τὸν περιμένω ἐκεῖ διὰ νὰ ὑπάγῃ πρῶτος ἐκεῖνος μετὰ τὸ ζῶόν του καὶ ἐξετάσῃ μὴ εὐρίσκονται Τούρκοι εἰς τὸ χωρίον. Ἐκάθησα ἐπὶ κορμοῦ ἐλαίας εἰς τοῦ τοίχου τὴν σκιάν καὶ ἐπερήμενον βλέπων τὴν στροφὴν τοῦ δρόμου, ὅπου ἤλπίζον νὰ προβάλλῃ ἐντὸς ὀλίγου ὁ Παντελῆς ἐπιστρέφων. Ἦτο ἡσυχία περὶ ἐμεῖς ἀκρά καὶ μόνον οἱ τέττιγες ἐνούσιωντες ὑπὲρ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου διέκοπτον τῆς ἐξοχῆς τὴν σιωπὴν. Ἀφρῆς γέλωτες παιδικὸι ἀντήχησαν πλησίον μου. Ἐστρεψά τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδον τέσσαρας μικροὺς χωρικοὺς στηλόνοτας ἐπ' ἐμοῦ περίεργα βλέμματα, ἀλλ' ἄμα οἱ ὄφθαλμοί μου ἀπηντήθησαν, ἔφυγον δραμαίως ὀπισθεν τοῦ πατητηρίου. Μετ' ὀλίγα λεπτά νέος ὄρμαθὸς παιδίων παρουσιάζεται ὀπισθεν μου. Μὲ τὸ δάκτυλον εἰς τὸ στόμα μὲ παρετήρησαν ἐκθαμβῶ ἐπὶ τινὰς στιγμάς, καὶ στρέψαντα τὰ ὦτα ἀπεμακρύνθησαν τρέχοντα. Κατόπιν αὐτῶν ἤλθον ἄλλα. Ἦρχισε νὰ μὲ ἀνησυχῇ ἡ ἐξέτασις, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ νὰ γενεὰ τοῦ χωρίου μὲ ὑπέβαλεν, ἡ δ' ἀνησυχία μου ἐτρέπετο εἰς ἀνυπομονησίαν διὰ τὴν μακρὰν τοῦ Παντελῆ ἀπουσίαν, καὶ ἡ βραδύτης του πῦξανε τὰς ὑποφίας μου. Ἐπὶ τέλους τὸν εἶδον ἐπιστρέφοντα, ἀλλ' ἀντὶ ὄνου τὸν ἠκολούθει ἕτερος χωρικός.

— Δὲν ἔχει Τούρκους. Ἐλα μαζί μου, λουτσῆ.

Ἄνευ πλειοτέρων ἐπεξηγήσεων ἐπὶ ἡρέν ἐκαστος τῶν χωρικῶν ἐν βαρέλιον ἐπὶ τοῦ ὄνου του, καὶ εἰσῆλθον οἱ τρεῖς ὁμοῦ εἰς τὸ χωρίον. Εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ ἐντὸς μικρᾶς πλατείας, εὐρομένη πληθος χωρικῶν, οἵτινες ἐπερικύκλωσαν τοὺς δύο δάηγούς μου καὶ ἤρρισε χαμηλῆ τῇ φωνῇ μεταξὺ τῶν συζήτησις, ἣτις ἔλαβε διὰ μιᾶς διαστάσεις ζωηρᾶς λογομαχίας. Ὁ Παντελῆς καὶ ὁ φίλος του ἀπέθεσαν κατὰ γῆς τὰ βαρέλια, ὅπως δάσωσι μεγαλειτέραν ἐλευθερίαν εἰς τὴν γλώσσαν καὶ τὰς χειρονομίας των, τὸσαύτη δ' ἦτο ἡ ταχύτης μετὰ τῆς ὁποίας ὄλοι συγχρόνως ἐλάλουν, τὸσαύτη ἡ χασμωδία, ὥστε δὲν ἤδυναμην νὰ ἐννοήσω περὶ τίνος πρόκειται, καίτοι συμπεραίνων ὅτι ὁ λόγος ἦτο περὶ ἐμοῦ. Ἐπὶ τέλους ἐπῆλθε συνέννοσις ἢ συμβιβασμός, ἀνυψώθησαν ἐκ νέου τὰ βαρέλια ἐπὶ τῶν ὄμων τῶν δύο προστατῶν μου, καὶ διεσχίσσαμεν τὴν ἐν τῇ πλατείᾳ συνάθροισιν διευθυνόμενοι πρὸς τοῦ Παντελῆ τὴν κατοικίαν.

— Δὲν μοὺ λέγεις τί ἔρχεται; τὸν ἠρώτησα, ὅτε ἀπεμακρύνθημεν τοῦ κινεῶνος ἐκεῖνου.

— Δὲν εἶναι τίποτε, λουτσῆ, θὰ τὰ διορθώσωμεν!

Ἡ ἀπάντησις ἦτο λακωνική, ἀλλ' εἶχε τὴν καλοσυχαστικὴν ὀ τόνος τοῦ χωρικοῦ καὶ ὁ τρόπος δι' οὗ ἐπρόφρε τ' ὄνομά μου μετὰ τῆς φωνητικῆς τοῦ Κάππα ἀλλοιωσεως. Δὲν ἐξήγησα πλειότερας ἐξηγήσεις, ἀλλὰ τὰ πάντα μοὶ ἐδίδον νὰ ἐννοήσω ὅτι ἐπλανήσθη εἰσέτι ὁ φόβος τῶν Τούρκων εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν τῆς Χίου.

Ὁ Παντελῆς ἦτο νεόνυμφος, κατεῖχε δὲ μετὰ μόνης τῆς συζύγου του τὴν μικρὰν καλύβην, ὅπου μοὶ ἐπρόσφερε φιλοξενίαν, ἀλλὰ μετ' ἀλαζονικοῦ μειδιάματος μοὶ ὑπέδειξεν ὅτι ἐπέπρωτο ν' αὐξήσῃ προσεχῶς τῆς οἰκογενείας του ὁ ἀριθμός. Ἡ προσδοκία τῆς τριαύτης αὐξήσεως δὲν ἤλάττωνεν οὐδαμῶς τὴν δραστηριότητα τῆς συζύγου του, τῆς καλῆς Παρασκευῆς, ἣτις μᾶς ἠτοίμασεν ἐντὸς ὀλίγου δεῖπνον συνιστάμενον ἀπὸ χλωρὰ κοκκία μαγειρευμένα μ' ἐλαιόλαδον, καὶ χαβιάριον τὸ ὅποιον κατέβαλον ἐγὼ, ἐγκαινιάσας οὕτω τῶν βαρελίων μου τὸ ἀνοιγμα. Συνεκάθισε καὶ ὁ φίλος τοῦ Παντελῆ καὶ ἐφάγομεν οἱ τέσσαρες ὡς βασιλεῖς.

Μόλις εἶχομεν ἀπογευθῆ, ὅτε ἡ θύρα ἐκρούσθη.

— Οἱ δημογέροντες θὰ εἶναι! λέγει ὁ Παντελῆς.

Ἦσαν τῶ ὄντι τοῦ χωρίου οἱ δημογέροντες. Εἰσῆλθον κρατοῦντες γονδρὰς ράβδους ἀξέστους, μᾶς ἐκαλησπέρισαν, ἐκάθησαν ἐπὶ τῶν σκαμνίων τὰ ὅποια ἐπρόσφερον ἡ πρόθυμος Παρασκευῆ, ἐκαθήσαμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐμέναμεν ὄλοι σιωπῶντες. Ἦπεριμένον ἀνυπομότως ν' ἀρχίσῃ ἡ ὁμιλία, ὅπως ἐννοήσω τί θέλουσιν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐλάλει, αἱ δὲ περὶ ἐμὲ φυσιογνωμίαι δὲν ἐξέφρα-

ζον εὐαρέσκαιαν. Ἐπὶ τέλους ὁ πρεσβύτερος τῶν δημογερόντων ἔβρασε τὴν σιωπὴν.

— Τί εἶναι τοῦτος τοῦ μᾶς ἐφρες ἐδῶ, Παντελῆ; Φωτιά βάλεις ἔς τὸ κεφάλι μας! Καλλιτέρον νὰ χεθῆ τοῦτος παρὰ ὄλοι μας ἐδῶ!

Οἱ λόγοι τοῦ γέροντος μὲ κατεθορυβήσαν, ἀλλ' ὁ Παντελῆς ἔλαβε τὸν λόγον ἐνθέρμως ὑπερασπιζόμενος με, εἶπεν ὅτι εἶμαι πτωχὸς νέος ἀπὸ τὴν Ἰκαρίαν ἐρχόμενος, ὅτι θὰ πωλήσω τὴν πραγματείαν μου καὶ θ' ἀναχωρήσω χωρὶς νὰ βλάψω κανένα, ὅτι οἱ Τούρκοι δὲν θὰ μὲ λάβωσιν εἰς σημαίωσιν, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀλλεπαλλήλους ἐκσπενδονίζόμενα ἀπὸ τῆς εὐατρώφου γλώσσας του. Οἱ δημογέροντες τὸν ἤκουον κινεῶντες τὴν κεφαλὴν ὡς μὴ πειθόμενοι, οὐδ' ἀπεκρίθησαν ἀφοῦ ἔπαυσε λαλῶν, ἀλλ' ἀνεχώρησαν ἐν σιωπῇ μετὰ τὸ πρόσωπον σκυθρωπὸν καὶ ἀνήσυχον τὸ βλέμμα. Τοσοῦτος μὲ κατέλαβε φόβος ὅτι θὰ μὲ παραδώσωσιν εἰς τοὺς Τούρκους, ὥστε συνέλαβον σχεδὸν τὴν ἀπόφασιν ν' ἀφήσω ἐκεῖ τὰ βαρέλια μου καὶ, παραιτούμενος τοῦ σκοποῦ ὅστις μ' ἐφρην εἰς Χίον, νὰ καταβῶ διὰ νυκτὸς εἰς τὸν ὄμιον, ὅπου ἤλπίζον νὰ εὕρω τὸ τρεχαντήριον καὶ νὰ φύγω. Ἄλλ' ὁ Παντελῆς μὲ καθησύχασε.

— Ὅτὰ τὰ διορθώσωμεν, ἔλεγε. Κοιμήσου ἀπόψε καὶ αὐριαν βλέψου.

Τὸν ἠρώτησα ἐὰν νομίσῃ καλὸν νὰ προσφέρω ἀνά μίαν γλώσσαν χαβιαρίου εἰς τοὺς δημογέροντας.

— Χάρισμα; ἠρώτησε μετὰ θαύματος ὁ Παντελῆς.

— Χάρισμα, ἀπεκρίθην.

— Τότε μὴ φοβᾶσαι, λουτσῆ. Ἰδικούς σου τοὺς ἔχεις.

Καὶ μοὶ ἐξέθεσε διὰ μακρῶν τὰ πολιτικὰ τοῦ χωρίου. Ἡ οὐσία τῆς μακρᾶς του διηγήσεως ἦτο, ὅτι ὑπῆρχον εἰς τὸ χωρίον δύο φατρίαι ἀντιμαχόμεναι, αἱ ὁποταὶ ἐξευμενίζόμεναι ἐναλλάξ τοὺς Τούρκους ὑπερίσχυον ποτὲ μὲν ἡ μία ἄλλοτε δὲ ἡ ἕτέρα, ὥστε ἡ μὲν ἐφοβεῖτο διαρκῶς τὴν δὲ, καὶ ὅτι ὁ Παντελῆς δὲν ἀνῆκεν εἰς τὴν μερίδα τῶν δημογερόντων οἵτινες μᾶς ἐπεσκέφθησαν, ἀλλ' ὅτι αἱ γλώσσαι τοῦ χαβιαρίου θὰ θανατουργήσωσιν. Οἱ λόγοι τοῦ Παντελῆ μοὶ ἔδωκαν θάρρος, ἀλλὰ μοὶ ἐφρην καὶ ὅπου συγχρόνως. Ἦμην ἀπαυθημένος ἐκ τοῦ ταξιδίου. Ἐπεςα λοιπὸν κατὰ γῆς ἐπὶ τριχίνου σάκου καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀπεκοιμήθην.

Τὴν πρῶταν ἀνέτειλε μόλις ὁ ἥλιος ὅτε οἱ δημογέροντες ἐκρούσαν ἐκ νέου τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν καλύβην σιωπηλοὶ καὶ κατφεῖς ὡς χθές. Τοὺς εἶχον προλάβει ἔξυπνήσας ἑνωρίς, καὶ ἦσαν ἤδη ἔτοιμοι αἱ γλώσσαι τοῦ χαβιαρίου ἐντὸς λαχανοφύλλων τυλιγμένας. Ἡ προσφορά μου τοὺς ὑπεργνωρίστησε καὶ μετεβλήθη διὰ μιᾶς τὸ πρὸς ἐμὲ ὄφρος των. Μὲ περιεκύκλωσαν

μειδιῶντες καὶ ὠπεύοντες προπτατευτικῶς πρὸς τοὺς ὄμους μου.

— Μὴ φοβᾶσαι, λουτσῆ. Βίτσι ἰδικός μας ἀνθρώπος. Ἦμεῖς χανόμεθα, καὶ ὄχι σὺ.

Μὲ κατέλαθεν ἀγανακτήσις καὶ ἀηδία. Παντελῆς τῆς δωρεᾶς μου τ' ἀποτελέσματα. Χθὲς ἠπέλιον νὰ μὲ θυσιάσωσι καὶ σήμερον διὰ μίαν γλώσσαν χαβιαρίου ἐθυσιάζοντο αὐτοὶ δι' ἐμέ! Ἄλλ' ὑπέκρουσα τὰ αἰσθήματά μου καὶ ἐκφράσας τὴν εὐγνωμοσύνην μου ἐζήτησα τὴν ἀδειαν νὰ πωλήσω. Ἢ ἀδεῖα μοὶ ἐδόθη καὶ κατασκευάσας ἐκ τοῦ προγεῖρου πλάστιγγα ἔστρεψα τὰ βαρέλια μου εἰς τὴν πλατείαν τοῦ χωρίου.

Τὴν ἐπισύσαν οἱ δημογέροντες μετὰ διέταξαν νὰ τοὺς συνοδεύσω εἰς Καταράκτιν, χωρίον ὀλίγας ὄρας ἀπέχον τοῦ ἰδικοῦ των, ὅπου ἠδρευσε Τούρκος Ἄγας. Ἐρχομεν νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ δι' ἄλλας ὑποθέσεις των ἔκριναν φρόνιμον νὰ μὲ συμπεριλάβωσιν, ὅπως ἐπικυρωθῇ ἡ ἀδεῖα διαμονῆς μου, καὶ προληφθῇ οὕτω πᾶσα ἐνδεχομένη καταγγελία τῆς ἐναντίας φατρίας. Τὸ μέτρον των τοῦτο ἐσυμβιάζετο μετὰ τὰ σχέδιά μου, διότι ὁ σκοπὸς μου ἦτο νὰ προχωρήσω πρὸς τὸν Πύργον μας. Οἱ δημογέροντες ὑπεσκέφθησαν νὰ ζητήσωσι δι' ἐμέ ἀπὸ τὸν Ἄγαν ἀδειαν νὰ περιέλθω εἰς τὰ χωρία ὡς πωλητής, ὁ δὲ Παντελῆς προθύμως ἐδέχθη νὰ μὲ συνακολουθήσῃ, ἄμα ἐπιστρέψω φέρων τὴν ἀδειαν. Ἐξεκινήσαμεν λοιπὸν, αἱ μὲν δημογέροντες ἐπὶ τῶν ὄνων των, ἐγὼ δὲ πεζός, καὶ ἐφθάσαμεν εἰς Καταράκτιν, ἐνώπιον τῆς κατοικίας τοῦ Ἄγα, ὅπου ἐκεῖνοι ἀνέβησαν ἀφίχοντες ἐμὲ κάτω φύλακα τῶν ζώων των.

Ἐπὶ ἐπερήμενον κρατῶν τοὺς ὄνους, βλέπω πλησιάζοντα Τούρκον ὀπλισμένον ἀπὸ κεφαλῆς μέχει ποδῶν. Δὲν εἶχον ἴδει ἐκ τοῦ πλησίον Τούρκον, ἀπ' ἧς ἡμέρας ἐγκατελειψάμεν τὴν ἐν Χίῳ οἰκίαν μας, οὔτε μακρόθεν, ὕστερον ἀπὸ τοὺς τέσσαρας ἐκείνους, τῶν ὁποίων αἱ τουφεκιμοὶ συνώδευσαν τὴν ἐκ τῆς νέσου φυγὴν μας. Ἢ ὅσα τοῦ πλησιάζοντος ὀπλοφόρου ἀνεκάλεσε διὰ μιᾶς εἰς τὴν μνήμην μου τὴν μακρὰν ἀγωνίαν τοῦ διωγμοῦ, καὶ τὴν ἐν Σμύρνῃ ζωὴν, καὶ τῆς Ἀνδριάνας τὸν θάνατον. Μοὶ ἤλθον ὄλα τυγχρόνως εἰς τὸν νουν, καθὼς εἰς πνιγομένου τὴν μνήμην συσφιγγονται ἀλλεπάλληλοι αἱ συσσωρευμένα τῆς ζωῆς του ἀναμνήσεις. Μ' ἐκυριεύσει διπλοῦν αἰσθημα μίσους καὶ φόβου, καὶ ἔβλεπον ἀκίνητος τὸν ἄγιον ἐκείνον Τούρκον ἐρχόμενον πρὸς ἐμέ. Μοὶ ἀπηύθυνεν ἀποτόμως ἐρώτησιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἠνόησα, καὶ δὲν ἀπεκρίθην. Ἐξετόξευσε βλέμμα ὀργίλον καὶ ὄφειν ἀισχράν, καὶ εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς οἰκίας. Δὲν ἐπανεῖδον οὕτως τὴν ἀπεχθὴ μορφήν του.

Ἄλλ' ἡ ὄρα παρήγαγε καὶ ἀνυπομόνον περιμένον τοὺς δημογέροντας. Ἐπὶ τέλους κατέβησαν, ἀλλὰ δὲν ἦσαν μόνον. Τοὺς συνώδευον

εις Τούρκους, εις Ιερέως και χωρικός τις νέος. Τους εἴχομεν συνοδοιπόρους και τους τρεις εις την επιστροφὴν μας. Ὁ Ιερέως και ὁ Τούρκος ἐπρομηθεύθησαν ζῶα ἐντός τοῦ χωρίου, ὁ δὲ νέος χωρικός κ' ἐγὼ ὑπεγκρίθημεν πεζοί. Ἡσέλον νὰ ἐρωτήσω τί ἀπέγινε περὶ ἐμοῦ και διατί νύζησεν ἡ συνοδία μας, ἀλλ' ἡ παρουσία τοῦ Τούρκου ἔφραττε τὴν γλώσσάν μου. Ἄνομαζέτο οὗτος Μουλά Μουσταφᾶς, ἦτο δ' ἐκ Κρήτης και ἐλάλει Ἑλληνιστί, ἀλλὰ πολλὰ δὲν ἔλεγε, μὴ Θέλων, Τούρκος αὐτός, νὰ δώσῃ Θάρρος εις τους λοιπούς, οἵτινες τὸν ἠκολούθουν κατὰ σειρὰν ἐπὶ τοῦ δρόμου τοῦ ἑκαστος. Ἐγὼ κατὰ διαταγὴν τῶν δημογερόντων ἐδάδιζον, δίκην ὑπηρετοῦ, παρὰ τὸν δρόμον του. Ἀπαξ μόνον μοι ἀπύθυγεν ὁ Μουλάς τὸν λόγον. Παρὰ τὸν δρόμον παρετήρησε τάφρον πλήρη ἀνθέων ἀγρίων και μὲ διέταξε νὰ τοῦ κόψω ἐν ἐξ αὐτῶν δακτυλοδεικτῶν και λέγων τὴν Τουρκικὴν ὀνομασίαν του. Μὴ ἐνοήσας ἀκριβῶς ὅποιον τὸ ζητούμενον, ἔκοψα διάφορα ἐκ τῆς τάφρου ἄνθη και τρέξας ὅπως προφθάσω τὴν προχωρήσαν συνοδίαν προσέφερον ταπεινῶς τὴν ἀνοθέσμεν μου. Ἀτυχῶς δὲν περιεἴχεν αὐτὴ τὸ ἐλύσαν τοῦ Μουλά τὴν προσοχὴν.

— Δὲν εἶναι ἐκεῖνο ὅπου σοῦ εἶπα, μωρέ. Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

— Ἀπὸ τὴν Ἱκαρίαν.

— Διὰ τοῦτο εἶσαι κουτός. Δὲν εἶσαι Χιώτης. Ὁ κολακευτικός διὰ τὴν πατρίδα μου ὑπαινεγμός μ' ἐπαρηγόρησε διὰ τὴν περι τοῦ ἀτόμου μου ἰδέαν τοῦ Τούρκου, ἀλλὰ πρὸ πάντων μὲ κῆρυξιστησεν ἡ ἀπροσδόκητος ἡμερότης τοῦ κῆθου του.

Ἀφοῦ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον ἐμαθον διὰ τί ἦλθε μεθ' ἡμῶν ὁ Μουλάς. Ἡθελε διὰ τῆς βίας νὰ νυμφεύσῃ τὸν νέον δεστίς μᾶς συνώδευε μετὰ χωρικής, τῆς ὁποίας εἶχεν ὡς φανίνεται λόγον ὁ Μουλά Μουσταφᾶς ν' ἀναλάβῃ τὴν προστασίαν. Ὁ νέος ἀνοόμενος ἐφυλακίσθη, και ἠθέλησαν οἱ δημογερόντες νὰ ἐπέμβωσιν, ἀλλ' ὁ Ἄγᾶς ἀπεφάνθη ὑπὲρ τοῦ συνοικεσίου, και ἤργετο ὁ Μουλάς μετὰ τοῦ δυστυχούς γαμβροῦ και τοῦ Ιερέως πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου. Κυβερνήσις πατρική, μὰ τὴν ἀλήθειαν! Ἀλλ' ὅπως δήποτε τὸ πρᾶγμα ἐνέφαινε πρόοδον. Οὔτε ἡ μάχα εἴλωσε τὸ ζήτημα, αὐτὴ ἐκλείσθη εἰς χαρμίον ἢ νέα. Ἦτο ἀγαθὸς ἀνθρώπος ὁ Μουλάς. Τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι! Περὶ ἐμοῦ ἐντοῦτοις τί ἀπεφασίσθη; Ἐπληροφορήθη ὅτι ὀφείλω νὰ μεταβῶ εἰς Θολὸν Ποτάμι πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ζητούμενης ἀδείας. Ἐκεῖ ἦτο ἡ ἐδρα τοῦ μεγάλου Ἄγᾶ, εἶχον δὲ νὰ μεταβῶσι πρὸς ἐπίσκεψίν του μετὰ δύο ἡμέρας οἱ δημογερόντες.

Μετὰ δύο λοιπὸν ἡμέρας ἐξεστράτευσαμεν ἐν νέου. Τὴν φορὰν ταύτην ἡ συνοδία ἦτο μεγαλύτερα, διότι οἱ δημογερόντες ἔφερον φόρτωμα οἴνου δάρον εἰς τὸν Ἄγᾶν, ἐγὼ δὲ εἶχον σύντρο-

φον και συνοδοιπόρον τὸν καλὸν Παντελῆν, σύροντα ὀπισθὲν του τὸν ὄνον του φορτωμένον μὲ τὸ ἐν ἐκ τῶν βαρελιῶν μου. Τὸ ἄλλα, τὸ ὅσῃον εἶχεν ἤδη κατὰ τὸ ἦμισυ κενωθῆ, ἔμεινεν εἰς τὸ χωρίον ὡς παρκαταθῆκη ὑπὸ τῆς Παρασκευῆς τὴν φύλαξιν.

Μετὰ πέντε περίπου ὥρῶν ὀδοιπορίαν ἐφθάσαμεν εἰς Θολὸν Ποτάμι, ἀλλ' ὁ προβλεπτικός Παντελῆς δὲν ἐνέκρινε νὰ φέρωμεν τὸ χαβιάριόν μας ὑπὸ τους ὀφθαλμούς και τὴν ρίνα τοῦ Ἄγᾶ ἢ τῶν περὶ αὐτὸν Τούρκων, και ἔμεινε μὲ τὸ ζῶον του ἔξω τοῦ χωρίου, εἰς ἐξοχικὴν καλύβην χωρικοῦ γνωστοῦ του, ὅπου ἐσυμφωνήσαμεν νὰ μὲ περιμεῖνῃ. Ἐγὼ δὲ ἀκολουθῶν τους δημογερόντας εἰσῆλθον ἐντός τῆς κωμοπόλεως. Φρίκη μὲ κατέλαβεν ἄμα εἰσερχόμενος εἰς τὰς στενάς ὁδοὺς τῆς, και εἶδον τὰ σημεῖα τῆς ἐκείθεν διαβάσεως τῶν Τούρκων. Πρώτην τότε φορὰν ἐβλεπον τῆς καταστροφῆς τ' ἀποτελέσματα. Ἔως τότε ἔφρουγον πρὸ αὐτῆς και ἠσθανόμην ὀπισθὲν μου ἐνσκηπτουσαν τὴν θύλακάν, ἀλλὰ δὲν εἶχον εἰσέτι ἀκολουθήσει τὰ ἕγη της.

Ἔτος σχεδὸν εἶχε παρέλθει ἀφ' οὗ ἐπάτησαν τὸ Θολὸν Ποτάμι οἱ Τούρκοι, ἀλλ' ἐφαίνετο νοτιῶς ἐτι ὁ ἐλευθρος. Ἀπὸ τὰς θύρας και τὰ παράθυρα τῶν πλείστων οἰκιῶν ἐλειπον ἢ ἐκρέμαντο ἠμύθραστα τὰ φύλλα, πολλαχῶς δὲ εἰς τους τοίχους ἔμεινε τὸν σφαιρῶν ἢ σφραγίς ἢ τῆς πυρκαϊῆς τὸ ἀπαίσιον μελάνωμα. Ἦτο ἕνα κατεστραμμένον ἐξώστην ἔδειξε τὸν λευκὸν εἰσέτι τοῖχον ἢ ροὴ χυθόντων αἱμάτων. Τίς οἶδεν ὅποια σικνὴ διωγμοῦ και σφαγῆς ἐτετέλεσθη ἐπὶ τοῦ ἐξώστου ἐκεῖνου! Μεταξὺ τῶν ἡρειπωμένων ἢ κενῶν οἰκιῶν ἦσαν και τινες, τῶν ὁποίων οἱ ἐναπομεινάντες κάτοικοι ἐπροσπάθησαν νὰ ἐπισκευάσωσι τὰς ζημίας, ἀλλ' ἢ ὅλη του χωρίου ἀποφύξις ἐμαρτύρει τρανῶς ὁποῖος θρήνος ἐγένετο ἐντός αὐτοῦ, και ἦτο ἐξήγησις ἱκανὴ τοῦ ἐνώπιον τῶν Τούρκων θέους τῶν πτωχῶν δημογερόντων μου. Τὸ ἰδικόν των χωρίον εἶχε διαμείνει μέχρι τοῦδε σθῶν, ἀλλὰ πῶς ἠδύνατο οἱ δυστυχῆς νὰ ἴναι και περὶ τοῦ μέλλοντος ἦσαν; Μὴ τὸ Θολὸν Ποτάμι δὲν εἶχε διαφύγει ἐπίσης τὴν πρώτην τῶν Τούρκων προσβολῆν; Ὅτε πρὸ δύο ἐτῶν εἶχον ἐπιπέσει κατὰ τῆς νήσου και τὴν ἐξωλόθρευσαν ὅλην, ἠλέησαν ἢ ἐλησμονήσαν τὴν μεσημβρινὴν ταύτην ἀκρὰν της, οἱ δὲ χωρικοὶ ἐνόμισαν ὅτι ὁ κίνδυνος παρήλαθε πλέον, ὅτι ἐκορέσθησαν οἱ σφαγεῖς ἀρκούντως και ὅτι ἡ νῆσος ἐπλήρωσεν ἤδη ἱκανῶς τὸν φόρον τοῦ αἵματος. Ἀλλ' ἢ πατῶντο οἱ κτηρῶς. Ὅτε τοῦ Κανάρη τὸ πῦρ ἐξεδίκασε τὰ πρῶτα τῆς Χίου δεινά, και ἀντεβόησε κατ' ὄνον τὸ πέλτατος ὁ κρότος τῆς ἀναφλεγομένης ναυαρχίδος, ἢ δὲ θάλασσα ἐκαλύφθη ὑπὸ πτωμάτων και ὁ Καπετὰν Πασᾶς ἐξεψύχασεν ἡμίκαυστος ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἐξεμάνησαν ἐκ νέου οἱ Τούρκοι

και ἐξεστράτευσαν πανπληθεῖς κατὰ τῶν ἀόπλων Μαστιχοχωριτῶν, βᾶσαντες και πάλιν μέγας τῆς λαβῆς εἰς αἶμα ἀθῶν τὰ ζῆφ των.

Ὅταν ἐφθάσαμεν πρὸ τῆς κατοικίας τοῦ Μεγάλου Ἄγᾶ, οἱ δημογερόντες εἰσῆλθον ἐντός αὐτῆς, ἐγὼ δ' ἔμεινα εἰς τὸν δρόμον, καθὼς και εἰς Καταρράκτιν, περιμένων και ἀναλογιζόμενος ὅσα εἶδον, πρὸ πάντων δὲ τὰ αἶματα ἐκείνα ἐπὶ τοῦ τοίχου ὑπὸ τὸν ἐξώστην. Μετ' ὀλίγον μ' ἔκραξαν και ἀνέβην εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἐκάθητο ὁ Ἄγᾶς. Ἀριστερότερον και δεξιότερον του παρεκάθητο ἄλλοι Τούρκοι, σύμβουλοι και παρδροί του, εἰς δὲ τὰς ἀκρας τοῦ θαλάμου, παρὰ τὴν θύραν ἴσταντο ὀρθοὶ οἱ δημογερόντες και ἄλλοι τινὲς Χριστιανοί.

Ἐκλινα ταπεινῶς τὸν αὐχένα ἐνώπιον τοῦ μεγάλου τοῦ Ἄγᾶ. Μὲ ἤρώτησε διὰ τοῦ διερχομένου πόθεν ἔρχομαι;— Ἀπὸ τὴν Ἱκαρίαν. Πῶς ἦλθον;— Μὲ πλοιάριον. Πότε;— Πρὸ τεσσαρῶν ἡμερῶν. Τί θέλω;— Ἀδειαν νὰ πωλήσω εἰς τὰ χωρία τὴν πραγματείαν μου.

Ἐκεῖ Ἀράπης ὀπισθοφόρος πλησιάζει τὸν Ἄγᾶν μὲ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους και τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἔδαφος.

— Ἄγᾶ μου, λέγει, ὁ νέος αὐτὸς φορεῖ ὑποδήματα φραγκικὰ και θὰ εἶναι κατάσκοπος. Καὶ δεῖχνε διὰ τῆς μαύρης χειρὸς του τοὺς πόδας μου. Ἐστράφησαν πρὸς αὐτοὺς οἱ ὀφθαλμοὶ ὅλοι και τὰ ἰδικὰ μου βλέμματα. Πραγματικῶς δὲν ἦσαν χωρικοῦ ὑπόδεσσις αἱ ἐμθάδες μου. Τὰς ἠγόρασα εἰς Τῆνον και ἔκοψα τὰ πτερά, ὅπου αἱ ταινίαι ἐδέοντο, νομίσας ὅτι ἤρκει τοσαύτη προφύλαξις. Δὲν προσείδον ὁ ἀθλιός ὅτι ἠδύνατο τὸ σῆμά των νὰ μὲ προδώσῃ, ἀλλ' οὐδὲ μοῦ εἶχεν ἔλθει εἰς τὸν νοῦν ὅτι ἤθελον ποτὲ ἐκληφθῆ ὡς κατάσκοπος.

— Βιάζετέ τον εἰς τὴν φυλακὴν, διέταξεν ὁ Ἄγᾶς.

Μὲ ἤρασαν ἀμέσως ὁ Ἀράπης ἀπὸ τοῦ βραχίονος και, πρὶν προφθάσαι νὰ εἴπω λέξιν, ἀνευ οὔδεμιᾶς περαιτέρου ἐξετάσεως πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ὑποψιῶν τὰς ὁποίας τὰ κατηγορούμενα μου ὑποδήματα προσέκλεσαν, μὲ ἀδηγῆ εἰς στενὸν δωμάτιον ἡμιφωτισθόμενον ὑπὸ μικροῦ φεγγίτου, μὲ ὄθει βιαίως ἀπὸ τῶν ὤμων και μὲ κλείει ἐντός αὐτοῦ.

Ταῦτα πάντα ἐγιναν διὰ μιᾶς, τοσοῦτον ταχέως, τοσοῦτον ἀπροσδοκῆτως, ὥστε ἤμην ὡς ζαλισμένος ὅτε εὔρεθην ἐντός τῆς φυλακῆς. Δὲν ἤξευρον τί μοῦ γίνεται. Ἡσθανόμην εἰσέτι ἐπὶ τῶν ὤμων και τοῦ βραχίονος τὰς βραχίαις τοῦ Ἀράπη χειρᾶς, ἤκουον τὴν ὀργίλην προσταγὴν τοῦ Ἄγᾶ νὰ μὲ βάλωσιν εἰς τὴν φυλακὴν, ἐνθυμούμην τὸ ἐργαστήριον και τὸ πρόσωπον τοῦ Τανίου ὑποδηματοποιῦ μου, ἐντός δὲ τοῦ σκότους τῆς φυλακῆς ἐνόμισα κατὰ πρῶτον ὅτι ὀνειρεύομαι.

Ἄμα οἱ ὀφθαλμοὶ μου συνείθισαν τὸ σκότος, εἶδον ὅτι δὲν ἦμην μόνος ἐκεῖ. Δύο χωρικοὶ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μὲ παρεγγόρησεν ἡ ἰδέα των. Ὑπάρχουν στιγμιαὶ κατ' ὅς ὁ ἀνθρώπος ἐπιζητεῖ τὴν ἐρημίαν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θέλει και ἐπιθυμεῖ τὴν κοινωνίαν τῶν ὁμοίων του.

Ἦσαν πατὴρ και υἱὸς οἱ δύο φυλακισμένοι, τὸ δ' ἔγκλημά των ἦτο ἡ πώλησις μαστίχης. Διότι τὸ ἦμισυ περίπου τοῦ ὅλου προόントος τῆς νήσου ἐκρατεῖτο, ὡς γνωστόν, διὰ τὰ χαρέμια τοῦ Σουλτάνου, δὲν ἐπετρέπετο δὲ εἰς τοὺς χωρικοὺς νὰ πωλήσωσι τὸ ἐπίλοιπον εἰμὴ εἰς μόνον τὸν Ἄγᾶν; δεστίς ὠρίζε μόνος του τὴν τιμὴν τῆς μαστίχης και τὴν ἐπλήρουν ὅπως ἤθελε.

Ὁ γέρον μὲ ὠμίλησε πρῶτος ἐρωτῶν τίς εἶμαι και διατί ἐφυλακίσθη και μοὶ διηγήθη ἀτόκλῆτος τὴν ἰστορίαν του. Ὁ νέος δὲν ἐλάλει, ἀλλ' ἔκλαιε σιωπηλῶς, ἔκλαιε· ὁ δὲ γέρον κρατῶν τοῦ υἱοῦ του τὴν χεῖρα δέκοπτε συγχάρις τὴν πρὸς ἐμὲ ὀμίλιαν του διὰ τὰ ἀποτεινῆ λόγους ἐνθαρρύνσεως και παρηγορίας. Ἦ ἰδέα τῶν δύο ἐκείνων ἐκλόμισε τὴν καρδίαν μου. Ἐνθυμήθη τὸν πατέρα μου και τὸν ἐρημον εἰς Σπέτσας τάφρον του, ἐνθυμήθη τὴν μητέρα και τὰς ἀδελφάς μου περιμένουσας εἰς Τῆνον τὴν επιστροφὴν μου, και ἀνῆλθον εἰς τους ὀφθαλμούς μου ἡ πλημμύρα τῆς λύπης μου, και μὲ κατέλαβε ὀρθῶς και κοπετός, και ἔκλαυσα, και ἔγχευ πύρινα δάκρυα. Ἐρροδύμην τοὺς Τούρκους. Καθὼς μ' ἐφυλάκισαν ἀνεξετάστως ὡς κατάσκοπον, ἠδύναντο ἐπίσης και νὰ μὲ καταδικάσωσι. Τί ἦτο δι' αὐτοὺς ἐνός Χριστιανοῦ ἢ ζωῆ; Ἦ δυστυχῆς μου μήτηρ εἶχε δίκαιον νὰ μὲ ἀποτρέπη. Διατί νὰ ἔλω εἰς Χίον;

Πρὸς τὸ ἐσπέρας μᾶς ἔδωσαν ἐλαίας και ἄρτον, μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Ἀράπης ἔλθων μ' ἐξήγαγε τῆς φυλακῆς και μ' ἔφερεν εἰς σκιαδὰ ἐντός τοῦ κήπου, ὅπου, περὶ τροπέζης χαμηλῆς φορτωμένης ἀπὸ ὀπώρας ποικίλης, ἐκάθητο ἐπὶ ταπτῶν τρεῖς Τούρκοι και δύο Χριστιανοί. Μεταξὺ τῶν πρῶτων ἀνεγνώρισά τὸν Μουλά Μουσταφᾶν, ἢ δὲ θεά του μοὶ ἔδωκε θάρρος, διότι ὁ ἀνθρώπος δὲν μοῦ ἐφάνη κακὸς κατὰ τὴν τελευταίαν συνοδοιπορίαν μας. Ἦρχισαν ἐν νέου νὰ μ' ἐξετάζωσι τίς εἶμαι και πόθεν και τί θέλω; Ἐπανελάβανον δὲ τὰς ἀποκρίσεις τῆς πρωίας. Πρὸς ἐπικύρωσιν τῶν λόγων μου ἠθέλησα νὰ ἐπικαλεσθῶ τοῦ Μουλά τὴν μαρτυρίαν.

— Ἄγᾶ μου, δὲν μὲ εἶδες . . .

Ὁ Μουλάς ἐστρεψεν ἀπ' ἐμοῦ τὸ πρόσωπον, και ἠννόησα ὅτι δὲν θέλει νὰ μὲ δώσῃ γνωρίμιαν. Ἦθέλησα ν' ἀλλάξω ὀμίλιαν, ἀλλὰ περιπλέχθη, ἢ δὲ σύγχυσις μου ἐπεσφράγισε τὴν ἰδέαν τὴν ὁποίαν περὶ ἐμοῦ συνέλαβε τῆς νέας χωρικής ὁ προστατής, ἀφ' ἧς στιγμῆς δὲν ἔξε-

τέλεσα ὡς ἐπρεπεν τὸ περὶ τοῦ ἀνθους πρόσταγμα τοῦ.

— Φίλοι μου, εἶπε τουριστὶ πρὸς τοὺς συνδικαιτημένους του. Δὲν εἶναι διὰ κατάσκοπος τὸ ἀνθρωπάριον τοῦτο. Δὲν τὰ ἔχει σωστά. Εἶναι κουτὸς ὁ δυστυχὴς !

Καὶ ἐξηκολούθησε ταπεινότερα τῆ φωνῇ μεταξὺ των ὁ περὶ ἐμοῦ λόγος, ἀλλὰ δὲν ἤκουον τί ἔλεγον· ὁ Ἀράπης μ' ἔσυρεν ἐξω τῆς σιάδας καὶ μὲ ὠδήγησε πάλιν εἰς τὴν φυλακὴν. Δὲν ἦτο ἐκ τῶν καλλιτέρων νυκτῶν μου ἐκεῖνη, οὔτε ἡ ἐπομένῃ, ἀναγνώστὰ μου. Τὴν ἐπιούσαν ἀπήχθησαν τῆς φυλακῆς οἱ δύο χωρικὸι καὶ δὲν ἐκέστρεψαν, ἔμεινον δ' ἐντὸς αὐτῆς μόνος καὶ ἔρημος, μετρῶν τὰς ὥρας καὶ ἐλευσιολογῶν τὴν τύχην μου, καὶ συλλογιζόμενος τί ἄρα ν' ἀπέγινεν ὁ Παντελῆς καὶ ὁ ὄνος του.

Τὴν ἐπομένῃ πρωῖαν μὲ ὠδήγησε πάλιν ὁ Ἀράπης ἐνώπιον τοῦ Ἀγᾶ. Ἐβάδιζον περίλυπος καὶ καταβεβημένος. Μία μόνη μοὶ ἔμειεν ἐλπίς, ἡ ὑπόληψίς μου ὡς πτωχῶς τὸ πνεῦμα, καὶ ἤμην ἀποφασισμένος νὰ τὴν ἐμεταλλευθῶ ὡς τελευταίαν σάνιδα σιτηρίας. Ὁ Ἀγᾶς ἐκάθητο ροφῶν τὸν ναργιλὴν του, περιστοιχίζόμενος ὑπὸ τῆς συνήθους συνοδείας του. Ὁ διερχομηνὸς ἴστατο πλησίον του μὲ τὰς χεῖρας ἐξασυρμένας ἐπὶ τοῦ στῆθους.

— Προσκύνησε τὸν Ἀγᾶν, μοὶ εἶπε. Σοῦ δίδει τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ἐπὶ ὅροι νὰ υπάγῃς πρὸς τὴν χώραν, ὄχι πρὸς τὰ χωρία, ὅθεν ἤλθοις.

Ἐκούσα καὶ ἐφίλησα τὴν ἄμραν τοῦ κρασπέδου τοῦ Ἀγᾶ καὶ ὑπεχώρησα βήματά τινα. Ἀλλ' ἐσυλλογίσθη τὸν Παντελῆν καὶ τὰ βαρέλιά μου καὶ τὸν ὄμον ὅπου ἤλπιζον νὰ εὑρῶ τὰ μέσον τῆς εἰς τῆνον ἐπιστροφῆς.

— Τί χάσκει ἐκεῖ; ἠρώτησεν ὁ Ἀγᾶς.

— Ἀγᾶ μου, εἶπον, ἀφῆκα τὸ ὑποκάμισόν μου εἰς τὸ χωρίον καὶ πρέπει νὰ υπάγω νὰ τὸ πάρω.

Δὲν ἠννόησεν ὁ Τούρκος τί λέγω καὶ ἠρώτησε τὸν διερχομηνέα. Ἐνάγγασεν, ὅτε τῷ ἐξηγήθη ἡ αἰτίαις μου.

— Καλά, εἶπε, καλά. Σοῦ τὸ φέρουν τὸ ὑποκάμισόν σου, ἀλλὰ σὺ νὰ υπάγῃς πρὸς τὴν χώραν.

Ἐπροσκύνησα καὶ ἀπεσφόδη. Εἰς τὴν θύραν μ' ἐπερίμεινον ὁ Ἀράπης, προτεινὼν ἀγερώχως τὴν παλάμην.

— Τὰ χαψιάτικα, μοὶ εἶπε.

Ἦλθον λησιμονῆσαι ὅτι οἱ φυλακισθέντες ὑπὸκεινται εἰς τοῦ φόρου τοῦτου τὴν ἀπότισιν. Ἐξήγαγον τοῦ κόλπου μου τὸ σακκούλιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶχον ὀλίγα γρόσια, τὸ προῖόν τῆς ἔως τότε πωλήσεως ἐκ τοῦ χαβιαρίου μου, καὶ ἤρχισα νὰ λῶω τοὺς κόμβους του μετὰ προφανοῦς δυσσερεσίας. Ἀλλ' οἱ κόμβοι ἦσαν πολλοὶ καὶ περιπεπλεγμένον, οἱ δὲ δάκτυλοί μου δὲν

ἔσπευδον εἰς τοῦ ἐμπλέγματος τὴν λύσιν. Ἐχασε τὴν ὑπομονὴν ὁ Ἀράπης, ἡ μ' ἐλέησεν ἱσως, καὶ ὑψώσας τὴν χεῖρα τὴν κατεβίβασε ραγδαίαν ἐπὶ τοῦ αὐχένος μου, μοὶ ἀπητύθιεν δύο λέξεις οὐχὶ φιλόφρονος ἀποχαιρετισμοῦ, καὶ ἀνεχώρησε. Ἦμην ἐλευθερος, ἡ δὲ θύρα ἦτο ἀνοιχτή· ἐξῆλθον ἀνευ χρονοτριβῆς καὶ ἔβάδισα κατ'εὐθείαν πρὸς τὴν ἐξοδὸν τοῦ χωρίου. Ἀλλ' ἡ πύλη ἦτο κλειστή καὶ οὐδεὶς παρ' αὐτήν. Ἦτο Κυριακὴ, καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἐλειτουροῦντο εἰσέτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἦ πρώτη μου ὥθσις ἦτο νὰ υπάγω κ' ἐγὼ νὰ εὐχαριστήσω τὸν Θεὸν διὰ τὴν λύτρωσίν μου, ἀλλ' ὑπερίσχυσεν ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐξέλθω ὅσῳ τὸ ταχύτερον ἀπὸ τὸ Θεῶν Ποτάμι καὶ νὰ τρέξω εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Παντελῆ. Ἐκαμον τὸν σταυρὸν μου ἐκεῖ εἰς τὸ ὑπαίθριον, ἀνέβην ἐπὶ δένδρον τοῦ ὁποίου ὁ κορμὸς ὑψοῦτο παρὰ τὴν πύλην, ἐπήδησα τὸν τοίχον καὶ εὐρέθην ἐκτὸς τοῦ χωρίου ἐλαφρὸς καὶ ἀδέσμευτος. Ἐτρεξα δρομαίως πρὸς τὴν καλύβην ὅπου ὁ Παντελῆς ὑπεσχέθη νὰ μὲ περιμενῇ.

Ἀλλὰ δύο ἡμερῶν κατὰ παρῆλθον ἔκτοτε. Περιμένει ἄρα γε εἰσέτι;

Ἦ καλύβη ἦτο κλειστή. Ἐκρούσα τὴν θύραν, ἐκράξα: Παντελῆ, Παντελῆ! ἀλλ' οὐδεὶς ἀπεκρίθη.

Ἐπισθεν τῆς καλύβης ἦτο ὁ σταυλός. Ἦνοιξα τὸν μάνδαλον καὶ εἰσῆλθον ἐντὸς αὐτοῦ καὶ εἶδον, ἐν γὰρ μοὶ εἶδον τὸν ὄνον τοῦ Παντελῆ ἡσυχῶς ἐκεῖ περιμένοντα. Μὴ γελᾶσαι, ἀναγνώστα. Ἦ ἐνηγκαλίσθη καὶ τὸν ἐφίλησα!

Ἦννόησα ὅτι ὁ εὐλαβὴς κύριός του ἐκκλησιάζεσται. Δὲν μὲ παρήτησεν ὁ ἀγαθὸς Παντελῆς. Μετ' οὐ πολὺ τὸν εἶδον ἐπιστρέφοντα. Δὲν περιγράφω τὴν ἀμοιβαίαν τῆς συναντήσεώς μας ἀγαλλίασιν!

Ἦ κατατὸ εἶδος.]

Δ. ΒΙΚΕΛΛΕ.

Ἡ ΕΛΛΑΣ ΕΝ Τῇ ΔΙΕΘΝΕΙ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ 1878

[Λόγος ἐκφωνηθείς ὑπὸ τοῦ Κ^ο Ε. Εγgers ἐν τῇ Σερδύνῃ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας, τῆ 23 Ἰανουαρίου 1879.]

Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Ἀρχίζω τὴν συνδιατριβὴν ταύτην διὰ μιᾶς παρακλήσεως καὶ διὰ μιᾶς ὑποσχέσεως· ἡ μὲν παρακλήσις πρὸς καθύστασιν ἐμοῦ αὐτοῦ, ἡ δὲ ὑπόσχεσις ὅπως καθύστασιν ὑμᾶς. Ἦ ἀρχαία αἴθουσα αὐτῆ, ἐντὸς τῆς ὁποίας λαμβάνω σήμερον τὸν λόγον, ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας τῆς Γαλλίας, καὶ ἐπὶ τῇ εὐμενεῖ τῆς Ἐφορείας αὐτῆς προσκλήσει, πληροῦται ὅλη ὑπὸ τῆς ἡχοῦς Ἱερουσαλιματικῆς, ἐπιστημονικῆς καὶ φιλολογικῆς εὐγλωττίας· ἀντηχοῦσιν εἰσέτι ἐντὸς αὐτῆς αἱ ἐπευφημίαι, τὰς ὁποίας πρὸ δεκαήμερου προσέκλεισεν ἐνταῦθα ἡ ζωηρά, ἡ ἀφελῆς, ἐνταυτῷ δὲ καὶ πολυμαθὴς τοῦ Κ^ο Λε-

σὲψ ἀγορεύσις. Παρακαλῶ, προσπαθήσατε νὰ λησιμονῆσατε ταῦτα πάντα, ὅπως διεκφύω τῆς συγκρίσεως τὰς δυσχερείας. Ἀλλως τε, καθ' ὅ μὴ ἔχων τὴν ἐλπίδα νὰ ἐκλύσω τὴν ὑμετέραν ἀκοήν ὅσον ὁ ποιῆσαί τὴν διώρυγα τοῦ Σουέξ, ὑπόσχομαι ὅτι θὰ κρατήσω ὑμᾶς ἐπὶ ὀλιγωτέραν ὥραν ἐνταῦθα. Πρὸς ἀνακούφισιν δὲ τῆς ὑμετέρας προσοχῆς καὶ εἰς ἐπιρροασίν τοῦ ἀνεπαρκούς λόγου μου, ὁ ἡμέτερος πρόεδρος μοὶ προσέφερε τὸ βοήθημα φωτογραφικῶν τινῶν ἀπόψεων, βοήθημα ἐξοικονομῶν μὲν τὰς δυνάμεις τοῦ λέγοντος, παρέχον δὲ πρόσθετον εἰς τοὺς ἀκούοντας ἡδονήν. Ἀλλ' ἀρκεῖ τὸ προοίμιον. Ἐπίσθοθος λίαν ἡ διὰ μακρῶν ἐπαγγελία βραχυλογίας. Ὅθεν, ἐπὶ τὸ προαίμιον.

Ἦ πρώτη θεὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἀρεως δὲν ἦτο μεγάλων ἐντυπώσεων πρόξενος. Μεταξὺ τῶν ἐκατέρωθεν προπυλαίων τῆς Δανικῆς καὶ τῆς Πελληνικῆς ἐκθέσεως, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἑθῶν ὑψοῦτο ταπεινὸν οἰκοδόμημα ἑλληνικοῦ ρυθμοῦ, ἐνώπιον δ' αὐτοῦ στήλη κομψή, φέρουσα προτομὴν τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς προστατίδος τῶν Ἀθηναίων θεᾶς, τῆς Παλλάδος, ὑπὸ τὸ αὐτὸ περίπτερον σχῆμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὁ Φειδίας παρέστησεν αὐτήν ἐν τῷ Παρθενῶν, τῷ κυριωτέρῳ τῆς θεᾶς ἱερῷ, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως. Δεξιμῶς ἀξιότεραι λόγου τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς ὑπῆρχον ἐν τῇ ἀπάναντι στοῦ, ὁποία λόγου χάριν τοῦ Κ^ο Ἀρόση ἡ Πηνελόπη, καὶ τοῦ Κ^ο Κόσσου ὁ Ὁμῆρος, ὅστις ἠγοράσθη διὰ τὸ λαγεῖον τῆς Ἐκθέσεως. Εἶχε δὲ καὶ ἐν τῇ ζωγραφικῇ ἡ Ἑλλάς ἀξιότιμους τινὰς ἀντιπροσώπους. Ἀλλὰ δὲν θὰ μεμψιμοιρήσωσι κατ' ἐμοῦ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῇ μὴ ὑπερψηφίσει τῶν ἔργων, ὅσα εἰς τὰς αἰθούσας τῶν ὀρειῶν τεχνῶν προσήνεγον.

Εἰσερχόμεθα τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἑθῶν εἰς τὴν εἰδικωτέραν τῆς βιομηχανίας ἐκθεσὶν ἔβλεπε κατὰ πρῶτον τὸ ὕλικὸν τῶν σχολείων, ὕλικὸν μαρτυροῦν μετὰ πόσου ἡ Ἑλλάς ζηλοῦ παρακολουθεῖ, ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν παιδῶν καὶ τῶν νέων, τὴν ταχέειν σήμερον πρόοδον καὶ ἀνάπτουξιν τῶν παιδαγωγικῶν συστημάτων. Τεκμήρια τοῦτου ποικίλα εὗρισκέ τις προβαίνων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ στοῦ, καὶ ἀναθεωρῶν τὰ ἐκτιθεμένα ἐκπαιδευτικὰ βιβλία. Ἐνταῦθα δὲ σαφῆς τις ἠρᾶτο ἀφ' ἐαυτῆς εἰς τὸν νοῦν τοῦ θεατοῦ, ὡς ἀγαθὸς οἰωνός διὰ τὸ ἐπιλοιπον τῆς ἐπισκέψεως. Ὁ ἐπιπόλαιος παρατηρητὴς, διατηρῶν ὅπως δὴποτε ἀναμνησίσει τινὰς τῆς κλασσικῆς αὐτοῦ ἐκπαιδεύσεως, ἡδύνατο ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς νέας Ἑλλάδος πρὸς τὴν ἀρχαίαν νὰ ἐξάξῃ πόρισμα ἥμισυ εὐμενὲς ὡς πρὸς τὸ μικρὸν ἔθνος, οὗτινος τὰ βιομηχανήματα κατεῖχον τοσοῦτον μικρὸν χωρὸν, παραβαλλόμενον καὶ πρὸς τὸν τοῦ Βελγίου ἢ τῆς Δανίας, κρατῶν καὶ τοῦτου τρίτου ἢ τετάρτου βαθμοῦ ὡς

πρὸς τὸν πλουσιμὸν. Καὶ ὅμως, μὴ λησιμονῆσατε, ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο Ἑλληνικὸν ἔθνος παριστᾷ φαινόμενον μοναδικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου τὸ φαινόμενον φυλῆς ἠτις ἀφοῦ διεπέρεψεν ἐν ἱσχύϊ, ἀφοῦ διελαμψε πρωτοκαθέδρος ἐπὶ μακρὸν ἐν ταῖς τέχναις καὶ ταῖς ἐπιστήμαις, ἀφοῦ κατόπιν διῆλθε μακρὰν περίοδον παρακμῆς, ἀφοῦ ἐπὶ τέλους ὑπέστη τεσσάρων αἰῶνων καταθλιπτικώτατον ζυγὸν, ἀνεγείρεται ἥδη μετὰ τῆς ζωηρᾶς καὶ γενναίας φιλοδοξίας τοῦ νὰ καθέξη ἐκ νέου τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῇ πολιτικῷ. Ἰπῆρξεν ἔτερα ἔθνη ἱσχυρά, ἀλλ' ἐξηλείφθησαν διὰ παντὸς ἀπὸ τῆς μεγάλης σκηνῆς τῆς ἱστορίας. Ποῦ παρὰ τὸν Τίγγριν ἢ τὸν Εὐφράτην εὐρίσκονται σήμερον οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Ἀσσύριοι; Ποῦ οἱ Πέρσαι; Ποῦ οἱ Αἰγύπτιοι; Ἐν τῶν δύο πρώτων οὐδὲν διαμίνει ἡ τῶν ἀρχαίων αὐτῶν μνημείων τὰ ερείπια. Ἦ Περσία μετασχηματισθεῖσα διὰ τοῦ Ἰσλαμισμού ἐλαχίστην κατέχει θέσιν μεταξὺ Ρώσων, Ὁθωμανῶν καὶ Ἀγγλων. Ἦ Αἰγυπτιακὴ φυλὴ, κυριαρχηθεῖσα ἀλλοκληδιὰδῶς ὑπὸ τῶν Φαραῶ, ὑπὸ τῶν Περσῶν, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ ἐν τέλει ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, δὲν ἐξηλείφθη βεβαίως ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ Νείλου, τὰς ὁποίας ἀλλοτε ἐκάλυψε διὰ θαυμασίων μνημείων, ἀλλ' οἱ φελάχοι, οἱ σήμερον ἐκπροσωποῦντες τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην φυλὴν, κατήνησαν ἥδη δοῦλοι μόνον ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ ἀγερώχου Ὁθωμανοῦ, ἡ ἐργάται χρησιμοποιοῦμενοι ὑπὸ τῶν ἡμετέρων μηχανικῶν. Διατρέξατε μετ' ἐμοῦ διὰ τῆς φαντασίας τὴν οἰκουμένην καὶ ἀναζητήσατε, ἐν τῷ Μεξικῷ, ἐν τῇ Περούβῃ, ἐν τῇ Ἰνδιᾷ αὐτῇ, ἀναζητήσατε ἔθνος καταβληθὲν, καταστραφέν, ὑποδουλωθὲν, ἀλλ' ὅμως διαμαρτυρούμενον κατὰ τῆς ἐκπτώσεως αὐτοῦ ὡς οἱ Ἕλληνες, οἵτινες συνενοῦντες εἰς τὴν ἀπάντας τῆς οἰκογενείας αὐτῶν τοὺς κλάδους καὶ ἀπαύστως ἀγωνιζόμενοι μετὰ θάρρους καὶ περινοίας, προσπαθοῦσιν ὅση μέραι ν' ἀναφανθῶσιν ἀξιοὶ τῶν προγόνων αὐτῶν.

Τῶν τοιοῦτων ἀγῶνων τεκμήρια θὰ ἴδητε ἀνά πᾶν βῆμα κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν, τῆς ὁποίας μεθ' ὑμῶν ἥδη ἀναλαμβάνω τὴν ἐξακολούθησιν.

Ἐνταῦθα βλέπω πρῶτον τοῦ ἐδάφους τὰ προϊόντα, ὄρυκτά καὶ φυτὰ. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἔχομεν τὰ λαμπρὰ μάρμαρα, ἅτινα ἐχρησίμευσαν ἀλλοτε εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ τὴν γλυπτικὴν, καὶ τῶν ὁποίων οὐδαμῶς ἐξηντλήθησαν ἔκτοτε τὰ στρώματα. Τὰ δὲ φυτὰ παρίστανται δι' ὑποδειγμάτων παρασκευασθέντων ὑπὸ ἐπιδειξίου βοτανικοῦ πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαστῶν. Ἐκ τῶν ὀπωρῶν, ὅσαι δὲν ἐπιτίθενται ὑπὸ τοιαύτην ἐπιστημονικὴν μόνον μορφῇν, παρατηρῶ τὴν ἐλαιάν, τὴν τοσοῦτον προσφιλῆ εἰς τοὺς ἀρχαίους τῶν Ἀθηνῶν κατοίκους τὴν σταφυλήν, καὶ ἰδίως τὴν λεγομένην Κορινθιακὴν σαφίδα, ἀποτελοῦσαν σήμερον σπουδαῖον ἐξαγω-

γῆς ἐμπόριον· τὸν βάρβαρον ἐπὶ τέλους; ὅστις ἐπὶ πολὺ ἀποστελλόμενος ὡς πρώτη ἕλη ὅπως διασκευασθῆ ὑπὸ τῶν χειροτεχνῶν τῆς δύσεως, μεταβάλλεται ἕδη ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι εἰς νῆμα, καὶ ἐκ νήματος εἰς ὑφάσματα, καθὼς καὶ ἡ μετάξα, ἥτις ἀποτελεῖ μίαν τῶν ἀρχαιότερων τῆς Ἑλληνικῆς ἀνατολῆς βιομηχανιῶν. Τὰ Ἑλληνικὰ μεταξουργεῖα δὲν παρήγαγον εἰσέτι προϊόντα ἐπίσης θαυμαστά ὅποια τὰ ἐκ τοῦ Λυών ἐκτεθέντα. Οἱ ὕφονται τῶν Πατρῶν ἢ τοῦ Πειραιῶς δὲν ἐπέδειξαν τι ἐφαμιλλον τοῦ ἔργου ὅπερ ἐθαυμάσατε ὡς ἐν τῇ συλλογῇ μεταξουργοῦ ἐκ Λυών, ὠραίους δηλονότι στίχους τοῦ Λαμαρτίνου εἰς εἴκοσι σελίδας, ὑφασμένους ἐν μεταξῇ μετὰ μεγίστης ἐντελείας· ἀλλ' ὑπομονή. Ἀπαιτεῖται χρόνος πρὸς πᾶσαν πρῶδον.

Πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν αἱ ὑπὸ τὴν Τουρκίαν Ἑλληνικαὶ χώραι δὲν εἶχον οὐδὲ ἐν τυπογραφείον. Οὐδ' ἀπορεῖ ἐπὶ τούτῳ ὁ ἀναλογιζόμενος ὅτι τὸ πρῶτον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκτυπωθὲν βιβλίον χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1727. Τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Στερεᾶς, τῶν Νήσων, καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἀναγινοσκόμμενα τότε βιβλία ἐξήρχοντο ἐκ τῶν πιεστηρίων τῆς Βενετίας, τῆς Βιέννης, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ τοῦ Ἰασίου. Ἐπιτρέψατέ μοι, ἐν παρενθέσει, ν' ἀνακαλέσω παρὰ ὅσον σύμπτωσιν. Ἐξ ἡμερηίδος Ἑλληνικῆς, τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ τοῦ 1811, ἐπιληροφορήθημεν κατὰ πρῶτον ὅτι τὸ περιώνυμον τηλεβόλον τοῦ Βασιλικοῦ Ἀνακτόρου (Palais royal), καταβίβασθεν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ οἰκοδομήματος, ἐστὶθη ἐν τῷ κήρῳ, ὅπου σήμερον ἔτι εὐρίσκειται.

Ἀλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ περὶ τυπογραφίας. Ἐτικὸν τυπογραφικὸν ἐδωρήθη κατὰ πρῶτον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Χίου ὑπὸ τοῦ Ἀμβροσίου Φερμινίου Διδότου, τοῦ λογίου φιλέλληνος οὕτως θρηνοῦμεν τὸν πρόσφατον θάνατον. Τὸ ὕλικόν τοῦτο ἀπωλείθη κατὰ τὰς σφαγὰς καὶ τὰς δήμεσις, τὰς ἐποίας ἡ νῆσος ἐκείνη μετ' οὐ πολὺ ὑπέστη. Ἀλλ' ὁ γενναῖος δωρητὴς ἀνεπλήρωσεν αὐτὸ βραδύτερον, ἀποστείλεις ἅμοιον ὕλικόν εἰς Ναύπλιον, ὅπου ἐργασίμευσε πρὸς ἐκτύπωσιν τῆς πρώτης Ἑλληνικῆς ἡμερηίδος, «τοῦ Φίλου τοῦ Νόμου». Ἐπὶ πολὺ οἱ τυπογράφοι ἦσαν Γάλλοι ἢ Ἑλλῆνες ἐκμαθόντες τὴν τέχνην ἐν Γαλλίᾳ, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ἀναλώμασι τοῦ Διδότου αὐτοῦ. Σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ τυπογραφία ἔχει μὲν εἰσέτι ἀνάγκην διδασχῶν καὶ ὑποδειγμάτων ἐντεῦθεν, παράγει ὁμῶς ἐπιτοπίως τοὺς χαρακτῆρας, τὴν μελάνην καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν χάρτην οὕτως ἔχει χρεῖαν. Ἡ χάρτοποια εἶναι ἡ ἥττον προωδευμένη ἐκ τῶν πρὸς κατασκευὴν βιβλίων βιομηχανιῶν, καθ' ὅσον ἀπαιτεῖ καὶ κεφάλαια μεγάλα καὶ μηχανήματα πολυδάπανα· ἀλλὰ θὰ προοδέσῃ καὶ αὕτη καθὼς αἱ ἄλλαι. Ἀλλῶς τε δυνάμεθα νὰ κρινώμεν περὶ τῆς γενομένης μέχρι τοῦδε προώ-

δου ἐκ τῶν ἐργαρίων καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν ὅπου συνεσφίγγοντο ἑκατοσῶντα βιβλίον τυπωθέντων εἰς τὰς κυριώτερας τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος πόλεις, πρὸς δὲ καὶ δεδεμένων ἐπὶ τόπου μετὰ χάριτος ἰκανῆς.

Δύο κατ'ἀλογοι, ἀποτελοῦντες ὁμοῦ τετρακοσίας περίπου σελίδας, ἐπιμαρτυροῦσι τὴν πρὸ δεκαετίας ἀνάπτυσιν τῆς Ἑλληνικῆς βιβλιοτυπίας. Τὸ δὲ μᾶλλον πρὸς τιμὴν αὐτῆς, ἅπαντα σχεδὸν τὰ βιβλία ταῦτα ἀπευθύνονται εἰς ἀναγνώστας σπουδαίως διατεθειμένους καὶ διψῶντας μάλιστα. Τὸ κατ' ἑμὲ, ὡς ἀρχαιολόγος κλίσσει, εἰ μὴ θέσει, εὐχαρίστως διακρίνω ἐν μέσῳ τῶν τοιούτων βιβλίων τὰς ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς τῶν Ἀθηνῶν Ἱσταίρας ἐκδομένης ἐκδόσεις, περιεχοῦσας εἴτε σχέδια τῶν νεωστὶ ἀνακαλυφθέντων ἀρχαίων μνημείων, εἴτε πολλὰς καὶ μακρὰς ἐπιγραφὰς, λείψανα πολύτιμα τῶν πολιτικῶν, θρησκευτικῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχείων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἄλλη τις τέχνη, συναγωνιζομένη τὴν σήμερον πρὸς τὴν ξυλογραφίαν ἢ τὴν χαλκογραφίαν, ἢ φωτογραφία, καλλιεργεῖται ἐν Ἑλλάδι μετ' ὅσης καὶ παρ' ἡμῖν ζωρότητος. Πάντα τὰ ὅπως δῆποτε ἀξία λόγου μνημεῖα περιστῶνται ὑπὸ πάσης αὐτῶν τὰς φάσεις ὑπὸ τῶν φωτογράφων, τὰ δὲ φωτογραφήματα αὐτῶν ἡδύνασθε εὐκόλως νὰ ἐξετάσητε ἐκεῖ ἐντὸς πλουσίων λευκωμάτων. Αἱ νεώταται ἀνακαλύψεις, αἱ ἐν Τροίᾳ καὶ αἱ ἐν Μυκῆσιν ἐπιτυχῶς ὑπὸ τοῦ ἀκαμάτου Κ^ο Σχλίεμανν γενομένης, παρετάσσοντο ἐκεῖ ἐνώπιον ἡμῶν διὰ σειρᾶς εἰκόνων ἐλκουσῶν τὴν ἐνθουσιώδη παντὸς φιλαρχαίου προσοχῆν.

Ἴδου, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι, φωτογραφικαὶ τινες εἰκόνες, αἵτινες μεγεθύνονται ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μου λευκοῦ πίνακος, περιστῶσιν ἀπόψεις τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Πειραιῶς, τῆς Ἀκροπόλεως, τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ Θησαυρίου. Ἡ τελευταία εἰκὼν παριστᾷ τὸ Θεάτρον τοῦ Βάκχου, τοῦ Διονύσου, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν τὰ εἰσπία τοῦ Θεάτρον του, ἀποκαλυφθέντα πρὸ δεκαπενταετίας δι' ἐπιτυχῶν ἀνασκαφῶν. Μὴς τὴν εἰκὼνα τοῦ ἀρχαίου τούτου Θεάτρον, εἰριδομένου ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως, παρατηρήσατε παρακαλῶ τὴν παρὰ τὸ ἐδάφος πρώτην σειρᾶν τῶν ἐδωλίων. Ὑπάρχουσιν ἐξήκοντα περίπου τοιαῦτα, σχηματίζοντα, οὕτως εἰπεῖν, τὰ παρ' ἡμῖν καθίσματα τῆς ὀρχήστρας (stalles d'orchestre). Τινὰ ἐξ αὐτῶν κοσμοῦνται δι' ἀναγλύφων, φέρουσι δ' ἐπιγραφὰς ἐμφαινούσας τὸ ἀξίωμα τῶν δικαιουμένων νὰ καθῆνται εἰς τὴν πρώτην σειρᾶν ἀρχόντων. Μεταξὺ τῶν προνομουμένων τούτων συγκριτικῶς εἶναι ὁ τοῦ Διονύσου ἱερεὺς, προεδρεύων τῶν ἐν Ἀθῆναις τελουμένων δραματικῶν τελετῶν. Γύψινον ἐκμαγεῖον τοῦ ἐδωλίου τούτου κοσμεῖ τὸν προθάλαμον τῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου βιβλιοθήκης, ὅπου βεβαίως θὰ ἔχητε

τὴν περιέργειαν νὰ τὸ ἴδῃτε. Ἐπιτρέψατέ μοι δὲ νὰ σᾶς ὑποδείξω ὅποιον φῶς αἰ τοιαῦται ἀρχαιολογικαὶ ἀνακαλύψεις ἐπιχέουσιν ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ κειμένου τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Ὁ κομικὸς Ἀριστοφάνης ἐν μιᾷ τῶν φαιδρότερον αὐτοῦ κομωιδιῶν παριστᾷ τὸν Βάκχον δυσανασχετοῦντα μετὰ τὸν θάνατον τῶν προσφιλῶν αὐτῷ ποιητῶν ἐπὶ τῇ ἀνικανότητι τῶν διαδεξαμένων ἐκείνου, καὶ καταβυβίοντα εἰς τὸν Ἄδην ὅπως ἐπαναφέρει ἐκεῖθεν τινὰς τῶν ἐνδόξων ἐκείνων νεκρῶν. Ὅπως μὴ πτοηθῇ ὑπὸ τῶν κινδύνων τοῦ ἐπιχειρήματος μεταμφέσθη εἰς Ἡρακλῆν καὶ φέρει τὸ ρόπαλον τοῦ ἦρωος, ἀλλ' ὁμῶς ἐνώπιον τῶν τεράτων τῶν φρουρούτων τοῦ Πλούτωνος τὸ βασιλεῖον καταλαμβάνεται ὑπὸ δέους καὶ παραζάλης, εἰς μᾶτῃν προσπαθοῦντος τοῦ δούλου αὐτοῦ Ξανθίου νὰ τὸν ἐνωρρήνη. Ἄποῦ νὰ φύγω; ἢ ἀνακράζει,

Ἡοι οἴη; ἂν τραπομην;

προσθέτει δ' ἄμεσως κατόπιν:

Ἱερεῦ, διαφράξόν μ' ἐπὶ ὅσιν ἐπιπέσῃς. (Βάτραχοι, 296).

Ἡ ἀλλόκοτος αὕτη ἀποστροφή ἐπὶ πολὺ περιέπλεξε τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἀρχαῖος σχολιαστὴς ἐξηγεῖ ὅτι ὁ ἱερεὺς τοῦ Βάκχου παρεκλήθη εἰς τὴν πρώτην τῶν θεατῶν σειρᾶν ὅπως δεχθῇ κατὰ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ τὴν προσαγόρευσιν. Ἀλλ' ἀπέναντι τοῦ ἐδωλίου αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ὅπου ὁ σεμνοπρεπεὺς ἱερεὺς ἔβλεπε τὴν κομωιδίαν, δὲν νομίζετε ὅτι τοῦ Ἀριστοφάνους τὸ σκῆμα προσλαμβάνει ζωηρότερον τινα χαρακτῆρα; Ἢδυνάμην πολλὰ νὰ εἶπω ἐὰν ὁρμώμενος ἐκ τῆς ἀναμνήσεως ταύτης ἐπεχείρουν νὰ σᾶς ὑποδείξω κατὰ πόσον οἱ εὐφρεῖς ἐκείνοι Ἀθηναῖοι συνεδύαζον τὴν εὐσέθειαν, καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν δεισιδαιμονίαν, μετὰ τῶν ἀθηλαστέρων πρὸς τοὺς Θεοὺς αὐτῶν ἐλευθερίων. Ἀλλ' ἄς ἐξέλθωμεν τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος, καθότι οὔτε ἡ Ἑλλάς περικλείεται ἐντὸς αὐτοῦ μόνου, οὐδ' ἐγὼ ἐξέπληρωσα ὀλάκληρον εἰσέτι τὸν σκοπὸν τοῦ σκοποῦ προθέμην. Ἐγὼ ὄντι, ἐὰν ἐξαιρεσώμεν τοὺς Νίνας, τοὺς Ἰάπωνας, τοὺς Ἰνδοὺς καὶ τὰς ὑπὸ ποικίλας ἐπόψεις ἐνδιαφερούσας ἐλθέσεις αὐτῶν, καθ' ἀπάσας τὰς ἐν τῇ πεδίῳ τοῦ Ἀρεως στοᾶς ἀνευρίσκουμεν τὴν ἀρχαίον Ἑλληνισμόν, ἐπιδρῶντα μὲν διὰ τῶν διδασμάτων καὶ τῶν ὑποδειγμάτων αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης τοῦ κόσμου ὁμῶς παντός, παρεισδύοντα δὲ καὶ μέχρις ὑπερβολῆς εἰς τὸ λεξικολόγιον ἀπασῶν τῶν βιομηχανιῶν.

Ἄκούω καθ' ἑκάστην λεγόμενον, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα λησμονεῖται, ὅτι οἱ μὲν μαθηταὶ ἀποφεύγουσι τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς, οἱ δὲ διδάσκαλοι ἀπώλεσαν τῆς διδασκαλίας αὐτῆς τὸ νόητρον. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη μομφὴ, τὴν ὁποίαν ἐξέφερον ἕδη οἱ ἡμέτεροι Ἑλληνιστῆς τῆς 17^{ης} καὶ τῆς 12^{ης} ἑκατονταετηρίδος, ἔχει τὴν αὐτὴν περίπου ὑπόστασιν σήμερον ὅσῃν καὶ τότε. Καὶ ἂν

παραμελήται ἡ Ἑλληνικὴ ἐν ταῖς σχολαῖς σήμερον, δύναιται ὅπως δῆποτε νὰ βεβαιώσω ἑμᾶς, ὅτι οὐδὰμῶς περιφρονεῖται ἐν ταῖς ἐργαστηρίοις. Ἀπ' ἐναντίας, ἐπικρατεῖ ἐντὸς αὐτῶν ἰκανὴ σχολαστικότητος δόσις καὶ παιδαγωγὸς τις τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομασιῶν ἐπιδιώξις. Ἐντὸς τῆς ἐκθέσεως ἔβλεπέ τις ἀνα πάν βῆμα λέξεις Ἑλληνικῆς, ἢ δῆθεν Ἑλληνικῆς, δοθείσας εἰς νέας ἐφευρέσεις τῆς τυπογραφίας, τῆς μυρεψίας, ἢ καὶ εἰς αὐτὰ τῶν παιδῶν τὰ ἄθύραματα. Ἐγχομεν μὲχρι τοῦδε τὸ καλειδισκόπιον, τὸ φεναιμιστισκόπιον καὶ τασκύτας ἄλλας λέξεις, τὰ ὅποια οἱ παῖδες ἡμῶν ἐπιπόνως ἐψέλλιζον πρὸς ὀνομασίαν ἀντικειμένην, ἀτινα ἐπὶ τέλους οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ τροπολογίαι τῆς παλαιᾶς μαγικῆς λυχνίας. Ἀλλ' ἴδου καὶ παραφαιδοσκοπίον ἥδη καὶ λαμποσκοπίον, λέξεις ἐμπαισῶσαι φρίκην εἰς ὅτα Ἑλλήνων τε καὶ Ἑλληνιστῶν, καὶ οὐδεμίαν ἐπὶ τέλους προσθέτουσαι τιμὴν εἰς τοὺς ἐφευρέτας οἵτινες παραθέτουσι ταύτας ἐνώπιον ἡμῶν. Μικρὸν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκθέσεως μὲ ἐπισκέψθη κατασκευαστὴς ζητῶν εὐχον Ἑλληνικῆν λέξιν πρὸς ὀνομασίαν τελειοποιημένου πυροβόλου (brique). Ἐτερος ἤθελε λέξιν διὰ μηχανήμα, ἀγνοῦ ὅποιον εἶδος, πρὸς κατασκευὴν βουτύρου. Πρὸ δέκα περίπου ἐτῶν, μετὰ τὸ τέλος τῆς παραδόσεώς μου ἐντὸς τῆς ὑπὸ τὸ ἀμφιθέατρον τοῦτο αἰθούσης, κλειδοποιός, ἐφευρὼν νέον κλειθρον διὰ χρηματοποιεῖσθαι, προσήλθε, μετὰ πλειστῆς ἄλλως ἀβροφροσύνης, ζητῶν μοι νὰ βαπτίσω τὸ ἐφευρημᾶ του. Καὶ τὸν ἠύχαριστα μὲν τὸ κατὰ δύναμιν, ἀλλ' ἐμεδίῃσα συνάμα ἐπὶ τῇ ἀθλίᾳ ματαιότητι ἥτις ἐπιβαρῶνει τὰ βιομηχανικὰ ἡμῶν λεξικολόγια διὰ ξένων δρων, καθὼς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαλκασθέντων διὰ τῆς ἀτέχνου τῶν λεξικῶν σφυροκοπίας. Ἐπιτρέπεται εἰς τὰς καθ' ἑαυτὸ ἐπιστήμας, τὴν γεωμετρίαν, τὴν φυσικὴν, τὴν ἱστορικὴν, τῶν ὁποίων πρῶτοι διδάσκαλοι ἐχρημάτισαν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλλῆνες, ἐπιτρέπεται εἰς ταύτας νὰ λαμβάνωσι παρὰ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ ὄρους πρὸς ὀνομασίαν τῶν νεωτέρων προσκλήσεων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ἀφηρημένων ἰδεῶν ἢ τῶν νόμων τῆς φύσεως. Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Michel Chasles, τὸν ἐξακολουθοῦντα τὴν σειρᾶν τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Εὐκλείδου, νὰ δαναίξῃται παρὰ τοῦ μεγίστου ἐκείνου γεωμέτρου ὄρους γλώσσης τοσοῦτον προσφουὸς εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκριβολογίαν. Ἐπιτρέπεται καὶ νέους τινὰς ὄρους νὰ προσθήσῃ εἰς τὸ ἀρχαῖον ὀνοματολόγιον, ὅπως ἐφαρμόσῃ αὐτὰς εἰς ἀνακαλύψεις νέας. Ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ Cuvier, ὁποῖος ὁ Milne Edwards, νὰ συνεχίξωσι τὰ ζωολογικὰ αὐτῶν ὀνοματολόγια πρὸς τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ τοῦ Θεοφράστου. Ὅτε ὁ ὀρυκτολόγος Daubrée ἐπικαλεῖται τὴν ὁμηρίαν Ἑλληνιστοῦ τινος περὶ τὴν ἐκλογὴν συνθέτων Ἑλληνικῶν

λέξεων πρὸς ἀπλοποίησην τοῦ δυσκόλου ὀνοματολογίου τῶν μετεωροειδῶν, οὐδαμῶς παρεκβαίνει τοῦ δικαιοῦματος αὐτοῦ· διότι μένει ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπιστήμης, ἀποτείνεται δὲ εἰς ἐκλεκτὸν κύκλον εἰδικῶν λογίων. Ἄλλὰ καὶ ὑπὸ τοιαύτας ἐπιπεπτώσεις ἀνάγκη νὰ γίνηται μετὰ περισκέψεως ἢ ἐκλογῆ· ἀνάγκη νὰ ἐκφράζωσιν αἱ λέξεις συντόμως ἐκεῖνο εἰς τὸ ὅποιον ἐφαρμόζονται, ὅπου δὲν ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ὀρισμῶς, ἄπερ ἀδύνατον σχεδόν. Συνειθίσαιμεν πρὸ μακροῦ τὸν τηλεγράφοι, ἀπ' αὐτοῦ δὲ ἄντι πολλοῦ κόπου κατηήθημεν εἰς τὸ τηλεῤῥωτον καὶ τὸ φωνήγραφοι. Δισκολεύομαι ὅμως νὰ παραδεχθῶ τὸ μικρόφωνοι. Ἄφου δ' ἔχει τὴν ἀκοήν τοσοῦτον λεπτήν, τολμῶ νὰ τῷ εἶπω, μετὰ πλείστου πρὸς τὸν ἐφευρέτην πατέρα του σεβασμοῦ, ὅτι κακῶς τὸ ἐβάπτισαν. Καθότι μικρόφωνον σημαίνει ὅτι ἔχει μικρὰν φωνήν, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο μεγαλύνει τὴν φωνήν. Πρὸ πάντων δὲ ἄς ἀποφύγωμεν τὰς μακρὰς ὀνομασίας ὅπου ἀπὸ τοῦ σπουδαστηρίου τοῦ ἐπιστήμονος προώρισται νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ ἐργοστάσια τῶν βιομηχανῶν· διότι τότε ἢ χρῆσις βεβαίως ὅ· ἀποκόψη δύο ἢ τρεῖς συλλαβὰς ἀπ' αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ χρωμαλισθηγραφικὴ εἰκὼν μετεβλήθη εἰς τὸ σύντομον chromo καὶ οὕτω καλεῖται παρὰ τε τοῦ τεχνίτου, ὅστις κατασκευάζει καὶ παρὰ τοῦ ἐμπόρου, ὅστις πωλεῖ αὐτήν.

Ἐν συνόλῳ, Κυρίαι καὶ Κύριοι, βεβαιώθητε ὅτι οἱ καθηγῆται τῆς Ἑλληνικῆς οὐδαμῶς ἀρῶσονται εἰς τὰς καταχρήσεις ταύτας διὰ τῶν ὅποιων σγίζονται τὰ ὄψα καὶ συγχύζεται ὁ νοῦς ὑμῶν. Πρὸς τοὺς ἐραστὰς τοιοῦτων νεωτερισμῶν αἰείποτε λέγουσι: Ἐὰν ἔχητε χρεῖαν ὄρου νέου πρὸς διάκρισιν νέου ἀντικειμένου, προστρέξατε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, ἐν ἑλλείψει δὲ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν λατινικὴν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἡ ἡμετέρα γλῶσσα ἤρῃσθη τὰ κυριώτερα αὐτῆς στοιχεῖα. Μὴ προσφεύγετε δὲ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν εἰμὴ ἀφοῦ ἀποτύχωσι πάντως αἱ εἰς τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν λατινικὴν ἔρρυναι ὑμῶν. Ἐλεήσατε τοὺς ἡμετέρους τεχνίτας, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐνοῶσι τὰς ὀνομασίας τῶν ἐργαλείων, τῶν ὁποίων χρῶνται τοσοῦτον ἐπιδεξίως. Ἐλεήσατε τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ μὴ ἀποκαθιστάτε ἀπεχθῆ εἰς αὐτὰ τὴν Ἑλληνικὴν, καθ' ἣν ἡλικίαν ἀρχίζομεν νὰ τοῖς τὴν διδάσσωμεν.

Ἄλλ' ἀρκοῦσιν αἱ μακρὰι αὗται παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ὅμως ἐπαθύμου νὰ ἐκμυστηρευθῶ πρὸς ὑμᾶς. Μετὰ τὰς λέξεις ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ πράγματα.

Ἐν τῇ καταπληκτικῇ ποικιλίᾳ τῶν ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως ἐκθεμάτων τῆς βιομηχανίας, καὶ ἰδίως τῶν μηχανῶν, πανταχοῦ ἀνεύρισκέτις τὰ ἔχνη τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας καὶ τῶν

παραδόσεων αὐτῆς, δυσχερῆς δ' ἀποβαίνει ἡ καθ' ἅπαντας τοὺς ἐλιγμούς αὐτῆς ἀνίχνευσις τῆς τοιαύτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπιδηρώσεως. Ἐν τῇ τμήματι τῶν μηχανῶν ἐπιτρέψατέ μοι, καθ' ὃ Ἑλληνιστὴς, νὰ παραμείνω ἐνώπιον τῆς χειροβαλίστρας, ἐν μέσῳ τῶν ἀριστουργημάτων ἐνεκα τῶν ὁποίων ὁ μηχανουργὸς Albert Piat ἐτιμήθη ἐπαξίως διὰ μεγάλου μεταλλίου. Ἡ χειροβαλίστρα (εἶδος τοξιβάλιστρας) περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Ἑλλenos μηχανικοῦ Ἡρωνοῦ τοῦ Ἀλεξανδρείως. Ὁ ἀρχαῖος συναδέλφός μου Vincent ἐπεχειρίσθη, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς περιγραφῆς ταύτης, νὰ κατασκευάσῃ χειροβαλίστραν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του ἕτερος μαθηματικὸς καὶ μηχανικός, ὁ K. Piat, ἀναλαβὼν ἐπιτυχῶς τὸ ἔργον κατώρθωσε νὰ φέρῃ ἀκέραιον ἐνώπιον ἡμῶν ἐν τῶν μαλλον ἀξιοπεριεργότερων μηχανημάτων τοῦ πυροβολικοῦ τῶν ἀρχαίων. Αἱ τοιαῦται κατ' ἀνατροπὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἀνακαλύψεις, ἔχουσιν ἀληθῶς πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον. Ἀποκαλύπτουσι τὸν βαθμὸν τῆς ἀρχαίας ἐπιστήμης καὶ τὴν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἐπιτυχίαν αὐτῆς, πρὶν ἢ αἱ νεώτεραι ἐφευρέσεις, ὅτι ἡ τῆς πυρὸς ἀνάστασις εἰς τὸν ἀνθρώπον νέα μέσα ἐνεργείας, ἀτυχῶς δὲ καὶ καταστροφῆς συνάμα. Ἐνθυμούμαι ὅτε ἐντὸς τοῦ ἐργοστασίου τοῦ K. Piat ἐγένετο ἡ πρώτη δοκιμὴ τῆς μόλις στήθεσις χειροβαλίστρας, μολυβδοκόνδυλον ἐκσπενδονισθὲν ἀπ' αὐτῆς διετρήθησιν ἐπενδύτην κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ τοίχου εἰς μέτρων τινῶν ἀπόστασιν· εἰς δὲ τῶν ἐργατῶν, τοὺς ὁποίους ὁ K. Piat εἶχεν ἐννοουσιασεῖ ὑπὲρ τοῦ ἔργου εἰς τὸ ὅποιον τοὺς καθυπόχθει, ἀνεφώνησε: «Ἰδοὺ τὸ πρῶτον βέλος τὸ ὅποιον ἡ μηχανὴ αὕτη ῥίπτει μετὰ δύο χιλιάδας ἔτη!» Δὲν ἀρέσει εἰς ὑμᾶς, Κυρίαι καὶ Κύριοι, ὁ ἀφελὴς οὗτος ἐνθουσιασμὸς τοῦ Παρισίου ἐργάτου, ὅστις οὐχὶ μόνον διὰ τῶν χειρῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς καρδίας καὶ διὰ τῆς διανοίας παρακολουθεῖ τὴν ἐργασίαν τοῦ φιλολόγου καὶ τοῦ συμπαθοῦς ἐργαστασιαρχοῦ αὐτοῦ;

Δὲν δύναμαι, Κυρίαι καὶ Κύριοι, νὰ ὑποκρῶσθω τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὸ γόνιμον πνεῦμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, νομίζω δὲ ὅτι ἀνεύρισκω τὰ ἔχνη αὐτοῦ καὶ ὅπου ὑμεῖς δὲν ὑποπτέυσθε. Τὸ Αἰγυπτιακὸν ἐν τῇ Εἰθέρῃ μέγαρον περιεῖχεν εἰκόνας καὶ σχέδια τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ, τὴν ὁποίαν εἶχομεν ἤδη περιεργασθῆ καὶ ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ 1867, ὁπότε ὁ K. Λεσέψ ἐπέδειξε τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ἐπιχειρήματος τὴν ἐπιτυχίαν. Ἄλλὰ ἡ πρώτη ἰδέα διώρυγος, συνενούσης τὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, δὲν εἶναι οὐδαμῶς νέα. Ἀνέργεται μέχρι τῆς 6^{ης} πρὸ X. ἐκατονταετηρίδος, μέχρι τοῦ Πασιλῆως Νεχὼ ἢ Νεχῶν, ὅστις ἦνοιξε διώρυγα μετὰ τὸν Σουέξ καὶ τὸν Ζαγαζίκ, πρὸς τὴν μεσημβρινὴν τοῦ Δέλτα ἄκρας, ὁπόθεν τὰ πλοῖα διὰ τοῦ Νείλου ἀνῆρχοντο ἕως τῆς Μεσογείου.

Ἄλλ' ὁ Αἰγύπτιος οὗτος βασιλεὺς ἦτο εἰς ἐκ τῶν πρώτων ἐλθόντων εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὅσοι δ' ἐπιδείξιοι καὶ ἀν' ὑπῆρξαν περὶ τὰς τέχνας οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, ὑποπτεύομαι ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη τῆς διὰ διώρυγος συνενούσεως τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης μετὰ τοῦ Νείλου ἐνεπνεύσθη εἰς τὸν Αἰγύπτιον παρὰ συμβούλου ἐκ Κορίνθου ἐλθόντος ἢ ἐξ Ἀθηνῶν. Τοῦτο δὲ μ' ἐνθυμίζει ὅτι Ἑλλήν γεωγράφος, ὁ περιώνυμος Στραβῶν, ἀφηγεῖται τὴν ἀπόπλουν θαλασσοπόρων ἀπὸ τῆς δυτικῆς ἀκρας τῆς Ἰθέριας, τῆς σημερινῆς Ἰσπανίας, πρὸς εὔρεσιν νέας πρὸς τὴν Ἰνδικὴν ὁδοῦ, διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ ἐπιχειρήσις ἀπέτυχε, διότι ἡ ναυτικὴ πυξίς ἦτο ἀγνώστος εἰσέτι, τὰ δὲ πρόφραμα ἐξήντηλθονσαν. Ἄλλ' ἐν τῇ ἀποπείρᾳ τῶν τολημῶν ἐκεῖνων προδρόμων τοῦ Κολόμβου νομίζω ἐπίσης ὅτι ἀνεύρισκω τὴν φιλοπαύμονα τῶν Ἑλλήνων δραστηριότητα. Ὡς πρὸς τὸν K. Λεσέψ, καταργεῖται μὲν οὗτος ἐξ ἀρχαίου Βεαρικικοῦ (du Béarn) οἴκου, ἀλλὰ οἱ Ἑλληνες διέβησαν, λέγεται, ἐκ τῆς Γασκωνίας, τινὲς δὲ τῶν τῆς χώρας ἐκεῖνης φιλοπαυτρίδων λογίων διατείνονται ὅτι εὔρον ἐν αὐτῇ τὰ ἔχνη Ἑλληνικῶν ἀποικισμῶν. Δὲν θέλω νὰ ὀκνηθῶ περὶ τούτου, ἀλλὰ τίς οἶδεν ἐάν δὲν ὑπάρχουσι σταθόνες τινὲς ἀλμυρῶν Ἑλληνικῶν εἰς τὰς φλέβας τῆς εὐγενούς ταύτης οἰκογενείας, ἥτις ἐπέπρωτο νὰ παρὰσχη εἰς τὴν Εὐρώπῃν ἓνα τῶν πρώτιστων ὑποκινήτων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ;

Εἰς τὰς στοὰς ἰδίως τοῦ Τροαδέρου ἠδύνατό τις νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον διαδοχὴν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν σχολῶν τῶν μέσων αἰώνων καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων. Αἱ στήλαι αὐταὶ ἀπετέλουσι ἀληθῆς μουσεῖον, ἐν ᾧ ἀνεύρισκετο ἀνὰ πᾶν βῆμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἢ ἐπιήρεια. Παρὰ τὰ συντήματα τῶν καλλιτεχνημάτων ἄτινα διέσωσεν ἀπὸ τῶν ἐρείπιων τῆς Δωδώνης Ἑλλήν ἐξ Ἠπειροῦ, ὁ K. Καρραπάνος, ἐβλεπέ τις ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς ἀρχαίας ἡμῶν Γαλατίας τὰ σημεῖα τῆς πρώτης ἀπομνησέως τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Πρῶτον τὸν ἀρχαῖον ἀνήκουσαν εἰς φιλάρχιον οὐτινος λησμονῶ ἢ τὸ ὄνομα, ὑπῆρχε προτομὴ ἕτερα, ἀποδιδουμένη παρὰ τῶν εἰδόντων εἰς τὸν Φειδίαν αὐτόν. Ἡ προτομὴ αὕτη ἀνευρεθείσα μετὰ τῶν ἐρείπιων τοῦ Παρθενῶνος, παριστώσα δὲ κεφαλὴν Νίκης, παρέχει εἰς ἡμᾶς ἐνκαίριαν νὰ παραβάλλωμεν τὴν πιστὴν τῆς φωτογραφίας ἀπεικόνισιν πρὸς τὴν ἀοῦσιον ἐνλοτε ἀπιστίαν τῶν ἀρχαιοτέρων ἰχνογράφων. Ἐχομεν τῷ ὄντι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνεστῶσης ἐκατονταετηρίδος ἰχνογράφημα τῆς κεφαλῆς ταύτης, κατὰ δὲ τὸ 1855 Ἐλέον Laborde παρενέβαλε φωτογραφίαν αὐτῆς ἐν τῇ συγγράμματι του περὶ Ἀθηνῶν κα-

τὰ τὴν 14^{ην}, 15^{ην} καὶ 16^{ην} ἐκατονταετηρίδα, συγγράμματι εἰρωνικῶς ἀφιερωνέντι ἀπρὸς ἅπαντας τοὺς Βανδάλους σπηλιτὰς, ἀκρωτηριασὰς καὶ ἐπισκευαστάς τῶν ἀρχαίων μνημείων, εἰς ἐνδεικτὴν βαθείας ἀγανακτήςσεως. Ἡ πρώτη τῶν δύο τούτων εἰκόνων παριστᾷ χαρίεσσαν κεφαλὴν συγγρόνου παρισινής, ἐνῶ ἡ δευτέρα, ἢ ἀληθής, διατηρεῖ τὸν ἰδανικὸν ἐκεῖνον τύπον κάλους, τὸν συνδυάζοντα τὴν χάριν μετὰ τῆς σοβαρότητας καὶ ἀποτελοῦντα τὴν ἐντέλειαν τῆς ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Ἡ κοσμία αὕτη καὶ εὐγενὴς χάρις ἀνεύρισκεται εἰς τὰ παρακείμενα πολυάριθμα εἰδῶλια, τὰ ἐσχάτως ἀνευρεθέντα ἐντὸς τῶν τάφων τῆς ἐν Βοιωτίᾳ Ταυάγρας. Ταῦτα δὲ κατεσκευάζον τεχνίται ἄσημοι, οὐδεὶς γὰρ τῶν ὁποίων διατηρήθη τὸ ὄνομα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης, καὶ οἵτινες ἐκαλοῦντο ἀπλῶς κυρτοπλάθοι, ἢ κυροπλάσται, δηλαδὴ κατασκευασταὶ κοινῶν. Τοσοῦτον ἦτο διαδεδομὸν τὸ αἰσθημα τοῦ καλοῦ ἐν τῇ προνομιοῦχοι ἐκείνη φυλῇ, καὶ μέχρι τῶν ταπεινωτέρων τῆς βιομηχανίας στρωμάτων.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἶναι ἀληθεῖς θησαυροὶ τοῦ καλοῦ ἐν Εὐρώπῃ ἀφῆρπασαν ἀπὸ τῶν ἐρείπιων τῆς Ἑλλάδος. Δυσχερῆς ἢ ἀπαρτήσιμος ὕσων ἐξ αὐτῶν κοσμοῦσι τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης μουσεῖα. Ἄς ἀρκεσθῶμεν εἰς τὰ ἐκ τοῦ Βρετανικοῦ μουσείου παριστώμενα ἤδη ἐνώπιον ὑμῶν διὰ τοῦ ηλεκτρικοῦ φωτός.

Τινὲς τῶν Ἑλλήνων ἀκρατῶν μουβλέποντες ἤδη ταῦτα ἀναμνησκονται ἴσως μετὰ λύπης τῶν συμφορῶν τῆς πατρίδος αὐτῶν. Ἡ ζωφόρος, αἱ μεστέπει αὗται ἀπεσπάρθησαν τοῦ Παρθενῶνος, ἀπὸ τοῦ 1799 μέχρι τοῦ 1805, ὑπὸ τοῦ περιωνύμου λόρδου Ἑλγιν καὶ μετηνήχθησαν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου βραδύτερον ἐπωλήθησαν ἀπὸ αὐτοῦ εἰς τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον. Καὶ ἐν τῇ κερτρίδι αὐτοῦ αἱ ἀρχαιολογικαὶ αὗται βιαιοπραγίαι προσέκλεσαν πολλῶν τῶν ἀγανάκτησιν, εὐγλώττως δ' ἐστηλιτεύθησαν ὑπὸ ἡραίων τινῶν στίχων τοῦ Βύρωνος. Πρὸ τίνος δ' ἐτι κυρία τις ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἢ πριγκήπισσα Δώρα Ἰστροφιάς, γυνὴ εὐφυῆς καὶ πολυμαθῆς, ἐπανελάμβανε τὰς κατὰ τοῦ ἀγγλικοῦ βανδαλισμοῦ μοιφάς ἐν ἐπιστολῇ δι' ἧς με ἐτίμησε. Τῇ ἀπεκρίθη ὅτι καὶ ἤδη λέγω πρὸς τοὺς ἐνώπιόν μου Ἑλληνας: Ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τοῦ Ἑλγιν, ἐκυπτε τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν, ἀγνωοῦσα καὶ ἀδιαφοροῦσα πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς, τοὺς ὁποίους οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης ἐθαύμαζον ἐπ' αὐτῆς. Αὐτὸς δ' ἀργεπείσκαπος τῶν Ἀθηνῶν παρεῖχεν εἰς τὸν λόρδον Ἑλγιν τὴν ἀδειαν ν' ἀφαιρέσῃ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν πᾶν ὅ,τι καλὸν ἢ ἀρχαῖον τῷ ἡρώσε. Ἄλλὰ τὰ πρότυπα ταῦτα τῆς τέχνης, ἐναποθεθέντα ἐν ταῖς συλλογαῖς τῆς Δύσεως, μὴ δὲν συνετέλεσαν ὅπως ὑποθέλωσι

παρ' ἡμῶν τὴν λατρείαν τῆς ἀρχαιότητος; μὴ δὲν ἐμάρψωσαν τὰς νεωτέρας σχολὰς τῶν ἡμετέρων γλυπτῶν καὶ ἀρχιτεκτόνων; μὴ δὲν ἐχρησάμευσαν πρὸς ἀνὺψωσιν τῆς ἀξίας καὶ αὐτῶν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας; ἴσως πολλά τῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐπάτριθεντων διεφυλάχθησαν οὕτως ἀπὸ τῆς καταστροφῆς. Μὴ λησμονώμεν ὅτι τοῦ Βενετοῦ Μοροζίνη αἱ σφαῖραι ἔφερον τὴν ἐρημίαν ἐν τῇ Ἀκροπόλει κατὰ τὸ 1687 καὶ ἀνέτριψαν τὸ στέγασμα τοῦ Παρθενῶνος, μεταβληθέντος εἰς πυρταποθήκην. Ὅθεν ἔχουσι ποικίλους οἱ Ἕλληνας λόγους ὅπως παραγορῶνται διὰ τὸν τοιοῦτον πλουτισμὸν τῶν μουσείων τοῦ Λονδίνου ἢ τῶν Παρισίων, καὶ τὴν ἐκ τούτου προσηγομένην ζῆλιαν εἰς τὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐπιτύχθη τὸ κῆρικὸν κύρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἄπασαν τὴν Δύσιν, τὸ δὲ κύρος τοῦτο, ἐνισχυόμενον ὑπὸ τῆς θέας τῶν ἐργῶν τῆς ἀρχαιότητος, συνετέλεσε μεγάλως πρὸς ἐξέγερσιν τῆς γενναίοφρονος συμπαθείας, ἣτις ἐξώθησε τὴν Εὐρώπην πρὸς ἀρωγὴν τῆς κατὰ τῶν Τούρκων ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος, καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀνεξαρτησίας ἐπὶ τῇ ὁποίᾳ σήμερον δικαίως καυχῶνται.

Ἐγένετο ἀρὰ γὰρ τῆς τοιαύτης ἀνεξαρτησίας χρῆσις, ὅποιαν ἢ κοινὴ ἐν Εὐρώπῃ γνώμη ἀπήτει! Ἡμεῖς τε καὶ οἱ γείτονες ἡμῶν συχνάκις μεμφόμεθα τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τῷ ἀγνόῳ Νορθῷ τῶν βουλευτικῶν αὐτῶν συνελεύσεων, ἐπὶ τῇ μὴ μονιμότητι τῶν Κυβερνήσεων αὐτῶν, ἐπὶ τῇ ἀκράτῳ ἐπιδιώξει θέσεων δημοσίων καὶ . . . προσδοφῶν. Δὲν ἦλθον ἐνταῦθα ἐπὶ σκοπῶν νὰ ἀπολογηθῶ ὑπὲρ αὐτῶν. Ἄλλως τε οἱ Ἕλληνας ἔκπαλαι εἶχον τὴν συναίσθησιν τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτῶν εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐπιδόσεως, οἱ δὲ ῥήτορες αὐτῶν ἔκπαλαι διεκήρυττον ὅτι «ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς πρόωρισται νὰ ἐπίσῃρῃ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐπεργασμένων γενεῶν.» Ὅ,τι δ' ὁ Λίσιγγης ἔλεγε, καὶ ἦν ἐποχὴν ἐξασημισθέντες ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν ὑπέκλυτον εἰς τὴν Μακεδονικὴν κυριαρχίαν, τὸ αὐτὸ ἐπανελέγον καὶ ὁπότε ἢ ἀγέρωχος Ρώμη τοὺς ἠπειλεῖ. «Ἀέγουσιν, ἀνεκράζει ὁ Κάτων, ὅτι οἱ Ρῶδιοι εἶναι ἀλαζόνες. Ἄλλ' ὑπάρχει λαὸς ἀλαζονικώτερος ἡμῶν;» Δύο μετέπειτα ἑκατονταετηρίδας ὁ Πλίνιος ἀπεκάλει τοὺς Ἕλληνας, οὐχ ὅπως περιφρονησὴ αὐτοὺς, φυλὴν ὑπὲρ πάσαν ἑτέραν ἀρεσχομένην εἰς τὰ ἑαυτῆς ἐγκώμια. Ἡ φυλὴ αὕτη ἐχρηστικανισθείσα ἑκτοτε διετήρησε τὸ χαρακτηριστικόν τοῦτο καὶ μετ' ἀπάσας τὰς μακρὰς συμφορὰς καὶ ταπεινώσεις αὐτῆς. Δὲν ἀκούουσιν εὐχαρίστως οἱ Ἕλληνας τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν καὶ ἰδίως παρὰ ξένων, καὶ μάλιστα Γάλλων. Ὡς πρὸς τοῦτο ὁμῶς φοβοῦμαι, καὶ ἂν ἔλεγον ὁ Κάτων, ὅτι πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ὁμοιάζουσιν

πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Τὸ δὲ κατ' ἐμὲ, Κύριοι, ὅσον ἀφῶρξάν τὰς ὑπουργικὰς μεταβολὰς, χθὲς διατρέγων τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου παρατήρουν ὅτι ἀπὸ τοῦ 1834 ἕως τῆς σήμερον προσηγόρευσαν τεσσαράκοντα ὑπουργούς. Ἰπαλογίσατε τὸν μέσον ἦρον, κύριοι μαθηματικοί, καὶ εἰπῆτέ μοι ἐάν ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ δὲν ἐξάγεται μάθημα μετριοφροσύνης δι' ὅλους ἡμᾶς. Προτοῦ μεμθηθῶμεν τοὺς ἄλλους ἄς ἐξετάσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ κατόπτρου. Ἡ Εὐρώπῃ ἐπραξε βεβαίως πολλὰ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ δικαιοῦται πολλὰ πρὸ αὐτῆς νὰ προσδοκᾷ, δικαιοῦται πολλὰ εἰς αὐτὴν νὰ διδάξῃ, ἀλλ' ὀφείλει πρὸ πάντων διὰ τοῦ παραδείγματος νὰ διδάσκη. Ἄς προσπαθώσωμεν ἡμεῖς, ἰδίως, οἱ Γάλλοι νὰ παράσχωμεν εἰς αὐτὴν τὸ παράδειγμα τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς σταθερότητος ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ἐλευθερίας, μὴ λησμονώμεν δὲ τὰς δυσχερείας καὶ ὧν εἶχον καὶ ἔχουσι νὰ παλαίωσιν οἱ Ἕλληνας ἀναπλάττοντες τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν, ἐπανορθοῦντες τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς βαρβαρότητος τὰ ἀποτελέσματα, ἐπανορθοῦντες δ' ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν ἤθικὴν, οὕτως εἰπεῖν, καταστροφὴν, τὴν ὁποίαν αἰῶνας δουλείας ἐπέφερον. Ἀρμόζει εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρὸν, οἷον τὸ ἡμέτερον, ν' ἀποθλέπη ἀείποτε συμπαθῶς πρὸς τὸ μικρὸν ἔθνος εἰς τὸ ὁποῖον τοσούτος ὀφείλουσι χάριτας οἱ Χριστιανικοὶ λαοὶ, οὕτινος δὲ καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἐρείπια περιβάλλονται ὑπὸ τῆς ἀφάρτου οἴγλης ἐνδοξῶν ἀναμνήσεων.

Ἐν Περσίῳ, Φεβρουάριος: 1879. Δ. Π.

Αἱ ἐπόμενοι σελίδες μεταφράσθησαν ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Ἑδμόνδου Τεϊέρου, τοῦ ἐπιγραφομένου «Τὰ ἐνεστώτα.» Τὴν παρατιθεμένην κατωτέρω ἐπιστολὴν ὑποτίθεται γράφων νέος Πέρσης, ἀκόλουθος τῆς ἐν Παρισίοις πρεσβείας τοῦ Σάχου, πρὸς τινὰ ἐν Τεχεράνῃ φίλον. Σ. τ. Δ.

Ο ΟΥΣΒΕΚ ΧΑΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΕΣΣΙΡΙΝ

Ἐστῶσαν τὰ ρῶδα Σου πάντοτε ἀνθισμένα. Ἀφ' οὗ διεήθοσαν ἀπέριους σελήνας ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ἀφρίζοντος ἵππου, ἐφθάσαμεν εἰς τινὰ πόλιν, ἣτις, καὶ ἂν ἦκουσα, εἶναι ἡ τρίτη τῆς Αὐτοκρατορίας, καλεῖται δὲ Μασσαλία. Ὁ λαὸς συνήγμενος μᾶς περιέμενε, καὶ μετ' ἀγαλλιάσεως μᾶς ὑπεδέχθη. — Φαντάσου ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου τούτου ἐξελέξαντο διὰ τὴν ἐνδυμασίαν τῶν τὰ πένθυμα χρώματα, ἅτινα φοροῦσιν εἰς τὰς κηδείας τῶν Σάχιδων οἱ μυρολόγοι τοῦ Τεχεράν. Ἔχουσι δ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν στρογγύλα τινα πράγματα, ὁμοιάζοντα μὲ καπνοδόχους. Δὲν εἶδον τίποτε γελοιώτερον ἀπὸ τὴν θέαν Εὐρωπαίου, καὶ ἀπορῶ πῶς αὐτοὶ οἱ Γάλλοι, τῶν ὁποίων ὅλα τὰ βιβλία ἐπαινοῦσι τοὺς ὀρατοὺς τρόπους, δύνανται νὰ ἔχωσι τὴν ἐλαχίστην χάρην, περιβεβλημένοι μὲ ἐνδυμα ἀπολήγον εἰς ὅξυ ὡς ἢ οὐρὰ τοῦ πτηνοῦ. Ὅσον διὰ τὰς γυ-

ναῖκας, δὴ εἰσι στρεβλωμένοι. — Φαντάσου τὴν ἀπορίαν μου ὅταν ὁ διερμηνεύς μου, εἰς ὃν ἐφάνερωσα τὴν λύπην μου ἐπὶ τούτῳ, μὲ εἶπεν ὅτι αἱ Γαλλίδες δὲν εἶναι ἐκ φύσεως στρεβλότεροι τῶν ἡμετέρων γυναικῶν, ἀλλ' ὅτι στρεβλοῦνται οὕτως ὑπείκουσαι εἰς τινὰ σύμβασιν καλουμένην συρμόν, ἀγνωστὸν ὑπὸ τίνος ἐπιβαλλομένην. Ἐγνώριζον ὅτι ὑπάρχουσιν ἐν ἀγνώστοις χώραις ἀγριαὶ φυλαί, ὧν αἱ γυναῖκες ἀσχημίζονται ἐκουσίως δι' ἐγχειρίσεω ἐπὶ τῆς ῥίνος, ἀλλ' οὐδέποτε ἤθελον φαντασθῆναι ὅτι αἱ Γαλλίδες, αἱ θεωρούμεναι ὡς αἱ χαριέστεραι καὶ μᾶλλον φιλάρεσκοι τῶν Εὐρωπαίων γυναικῶν, ἤθελον μιμηθῆναι τὴν βάρβαρον ταύτην συνήθειαν.

Μόλις ἀπεθιβάσθην εἰς Μασσαλίαν, εἰσήλθον εἰς μικρὰ δωμάτιον ἐπὶ τροχῶν ἰστάμενα, καὶ μέγα τι ζῶον, ἀποπνέον πῦρ διὰ τοῦ στόματος καὶ καπνὸν διὰ τῆς ῥίνος, ἀφῆκε φωνὴν ἤχηρὰν καὶ ἤρηστο φῦγον μετὰ παραδόξου ταχύτητος, σύρον μετ' αὐτοῦ περίπου εἰκοσιν οἰκίας τροχούσας. Ἡ πτήσις τῆς χελιδνός μόλις διδῆι ἰδέαν τῆς ταχύτητος ἡμῶν. Δὲν δύναμαι λοιπὸν νὰ σε πληροφορήσω περὶ τῆς θέας τοῦ τόπου. Δὲν ἔβλεπον καὶ ὄλον τὸ δίστημα εἰμὴ μὲγάλα δένδρα, ἀπερχόμενα ὀπισθεν ἡμῶν καὶ ὑψοῦντα τοὺς βραχίονας πρὸς τὸν οὐρανόν. Οἱ Εὐρωπαῖοι ταξειδεύουσι μόνον καὶ μόνον ὅπως φθάσωσι, καὶ πάντοτε φθάνουσιν, ἐκτός ἐάν τὸ μέγα ζῶον ὅπερ ἔλκει τὰς οἰκίας διαβραχῇ καὶ ὄδον, καθὼς κανόνιον γέμον πυρίτιδος. — Τότε πληγῶνει τοὺς ὀδοποροῦντας, ὅταν δὲν τοὺς φανεῖται οἱ πληγόμενοι ἀπειθύνονται εἰς τοὺς δικαστὰς, οἵτινες καταδικάζουσι τοὺς ἰδιοκτητὰς τοῦ ζῴου ν' ἀποζῆμιώσωσι διὰ ποσοῦ τίνος χρημάτων τοὺς ἀπολέσαντας τὴν χεῖρ ἢ τὸν πόδα. — Φαίνεται ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν τόπον τὰ χροῖματα λατρεύουσι Θαυμάσια ὄλας τὰς πληγὰς.

Ἄμα ἀφίχθην εἰς Παρισίους, τὴν ἀντίζηλον ταύτην τῆς ἡμετέρας πόλεως τοῦ ἡλίου, μᾶς ὠδήγησαν εἰς μεγάλην τινα αἰθουσαν καλῶς φωτισμένην, καλουμένην Ἰταλικὸν θέατρον. — Πέριξ τῆς αἰθαύσεως ταύτης εὕρισκονται κιβώτια ἐν οἷς συσφιγγονται τέσσαρα ἢ πέντε ἄτομα, καίτοι δύο μόλις εὐχερῶς δύνανται νὰ εἰσέλθωσιν. Οἱ Χάναί καὶ οἱ Ἀγάδες τῆς Δύσεως κλείονται τρεῖς τῆς ἐβδομάδος ἐντός τῶν κιβωτίων τούτων, ὅπως ἀκούσωσιν ἐν μέσῳ τῆς πυκνῆς καὶ ἀνυποφύρου θερμότητος γυναικῆς τινος καὶ ἀνδρῶς ἰσταμένους ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ψάλλοντας εἰς γλώσσῳ τὴν ὁποίαν οἱ πλείστοι τῶν ἀκούωντων δὲν ἐννοοῦσιν. Ἐβείνη ἢ σύμβασις περὶ ἧς ἀνωτέρω σὲ ὠμίλων ἀπαιτεῖ ὅστε οἱ πλοῦστοι νὰ διασκεδάξωσι τοιοῦτοτρόπως. — Τὸ ἐνοικίον ἐνός ἐξ αὐτῶν τῶν κιβωτίων κοστίζει ἀκριβότερα, ἀναλόγως, ἢ ὅτι τὸ ἐνοικίον ὀλοκλήρου οἰκίας ἄλλ' ὅσον τις κέκτηται θεωρεῖται εἰς τὸ

Ἰταλικὸν θέατρον λαμβάνει εὐθὺς ὑπόληψιν, καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἢ ὑπόληψις ἀγοράζεται, ὅπως τὰ πάντα. Ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος ἀξίζει ἀναλόγως τῶν χρημάτων ὅσα ἔχει. — Ὁ δεῖνα ἀξίζει ἕν ἑκατομμύριον, ὁ ἄλλος δύο ἑκατομμύρια ὅποιοι δὲν ἔχει τίποτε δὲν ἀξίζει πολλὸν, καὶ βλέπω ὅτι ἕκαστα κάλλιστα νὰ παραλάβω, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, σάκκον πλήρη ρουπιάν.

Ἄλλην ἡμέραν ἡδὲ σὲ ὄμιλήσω περὶ τοῦ Ἰταλικοῦ θεατροῦ, μεγάλης οἰκίας μὲ στήλας, ἣτις ὁμοιάζει ὀλίγον τοὺς ναοὺς μας. εἶναι δὲ ἀγορὰ, ἐν ἣ συνάζονται καθ' ὠρισμένην τινα ὥραν διὰ νὰ πωλήσωσιν ὅ τι δὲν ἔχουσι καὶ ν' ἀγοράσωσιν ὅ τι δὲν ὑπάρχει. — Ἐκεῖ ὄμιλεῖται γλῶσσα ἀγνωστος εἰς τὸν λοιπὸν κόσμον. — Ἐκαστος πλησιάζων τὸν ἄλλον ἐρωτᾷ: ἀποῦ εὕρισκονται τὰ χροῖματά; Φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ τρόπος τοῦ χαιρετῆν τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν.

Δὲν σὲ κρύπτω ὅτι μετέβην εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν τῶν νεοτερειῶν ἐφορῶν, τὰς ὁποίας ὀνομάζουσι χορούς. Ἡ στενοχωρία ἦτον ὑπερβολικῆ ἑκαστος ἐπάτει τοὺς πόδας τοῦ γείτονος, καὶ ἀδύνατον νὰ γυρίσῃ τις χωρὶς νὰ κτυπήσῃ τὸν ἄλλον. Μὲ εἶπον ὅτι ὅσον μεγαλειότερα ἢ στενοχωρία τόσο ἐυορφώτερος ὁ χορός. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀπαιτεῖ ὁ συρμός, καὶ μεταξὺ μας ἄς ὁμολογήσωμεν ὅτι αὐτὸς ὁ συρμὸς εἶναι πολὺ παράξενος ἄνθρωπος. — Εἶδον ἐκεῖ ἄνδρας οἵτινες ἔμειναν ὀλην τὴν νύκτα στενοχωρημένοι εἰς μίαν γωνίαν. Βεβαρῶνοντο καὶ ὑπερβολῶν, ἀλλὰ ἐμειδίω μὲ τὴν ἀκρὰν τῶν χεῖρῶν, διὰ νὰ κρῖψωσι τὰ χροῖματά των καὶ ἐλεγον δυνατὰ ὅτι ποτὲ δὲν εὐρέθησαν εἰς ὠραιότεραν συναστροφῆν. — Αἱ γυναῖκες ἦσαν ἀπειραι καὶ τόσο ἐλαφρά ἐνδεδυμένοι ὅστε δὲν ἐπέφεθη ἅν νὰ παρατηρήσω τὸ χροῖμα τοῦ φορέματος των. — Ὅποία λευκότης. Ὅποιοὶ ὠρατοὶ ὄμοι. Μία τῶν γυναικῶν αὐτῶν ἐρρίψεν ἐπ' ἐμῶν ἐπανειλημμένους βλέμματα τόσο φλογερά ὅστε ἤθελα δράμει νὰ τὴν φιλήσω, ἐάν δὲν μὲ ἔλεγον ὅτι τοῦτο δὲν ἐπετρέπετο, καθόσον ἤθελε βλάψει ὄχι μόνον τὴν ὑπόληψιν τῆς κυρίας, ἀλλὰ προπάντων τὸ χροῖμα καὶ τὸ πρόσωπόν τῆς, σχηματιζόμενα ἀπὸ διπλοῦν χροῖμα φαρμακευτικῶν οὐσιῶν, ἐξ ὧν τὰ συνιθέστερα εἶναι τὰ καλούμενα λευκὰ μαργαριταροῦ καὶ καομῖνον.

Ἡθελήσα ἐπίσης νὰ παρευρεθῶ εἰς διασκεδάσιν ἄλλου εἶδους, ἀλλὰ πολὺ ζῶηροτέραν τὸν χορὸν τῆς Ὁπερας. Φαίνεται ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν χορὸν τρέχουσιν ἀπὸ ὄλα τὰ μέρη τῆς γῆς, καθὼς εἶδον μεγίστην αἰθουσαν φωτιζομένην ὑπὸ τριάκοντα ἡλίων ἐκ κρυστάλλου καὶ ἀνθρώπους ὄλων τῶν χωρῶν περιδινίζοντας ὀλην τὴν νύκτα καθὼς οἱ ἡμέτεροι δερβίσαι. Ὑπῆρχον μετὰξὺ τοῦ ἀλλοκότου τούτου συρφετοῦ καὶ ἄνθρωποι τοῦ τόπου μας καὶ τοῦτο εἶδον ἐκ ἀπορίας ἄλλὰ τοὺς ἐγνώρισα εὐκόλως ἐκ τῶν χρυσοῦφάν-

ων Ὁ Φρειδερίκος Σουλιέ ἦτο ἄσημος καὶ πτωχὸς πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τῶν Διαβάλου Ἀπομνημονευμάτων, μυθιστορήματος βαθεῖαν ἐμπούσαντος ἀσθῆναι εἰς τὸ παρισινὸν κοινόν. Ἐν τῇ μυθιστορηματι ἐκείνῃ ἀπεικονίζοντο ἀποτρόπαιοι καὶ βδελυρότατοι σκηναὶ τοῦ παρισινοῦ βίου. Ἴνα δὲ τις ἐννοήσῃ πῶς συγγραφεὺς ἠθικώτατος, ὡς ὁ Σουλιέ, ἠδυνήθη νὰ περιγράψῃ τοιαῦτα ἀσχη, δεόν νὰ ἀναγνώσῃ ὅσα οὗτος ἔγραψεν ἐν τῇ προλόγῳ τοῦ βιβλίου του· «Οἱ Παρίσιοι ἁμοιάζουσι τῇ πύθῃ τῶν Δαναῶν· ῥιπτόμενα ἐν αὐτῷ, τὰ ὄνειροπολήματα τῆς νεότητος, τὰ σχέδια τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, καταπίνει ἀνεπιστρεπτί! Ὡ νεανία, οὗς ἀγαθὴ Μοῖρα κρατεῖ μακρὰν τῆς καταράτου πόλεως, ἀν εὐγενῆς φιλοδοξία φλέγῃ τὰ ὑμέτερα στήθη, μὴ ἔλθητε εἰς Παρισίους. Ἐκεῖ τὸ δημόσιον, ἀντὶ νὰ τείνῃ προσεκτικὸν τὸ οὖς, ἵνα ἀκούσῃ τοὺς λέγοντας τὰ καλὰ καὶ τίμια, ἀκροᾶται τοὐναντίον προθύμως βάνουσα διηγήματα ἀγοραίου τινὸς συγγραφέως ἢ χυδαίας μυθοπλαστίας ἐφημερίδων ποινικῶν δικαστηρίων. Καὶ ὁ ἐπιβάλλῃ τὸ δημόσιον σιωπὴν εἰς τὴν μουσικὴν ὑμῶν, ἀν δὲν προτίθῃται νὰ τέρψῃ αὐτὸ· ἔχει ἀνάγκην ἐρευνητικῶν διὰ νὰ ἐξεγείρωσι τὰς ἀπονεαρχωμένας αἰσθήσεις του. Ἐχεῖς, ἀκούσπε αὐτὸ κρουνάξον, ἔχεις ἔρωτας ἀθεύκτους, ἢ ὄργια φρικώδη νὰ μοι διηγῆθῃς; Ὁμίλει τότε, ὁ δ' ἀκούσω ἐπὶ μίαν ὄραν, καθ' ἣν ὁ ἀισθανθῶ τὸν τραγὸν σου κάλαμον κεντῶντα τὴν τυλιώδη καὶ γαγγραινωθεῖσαν εὐαισθησίαν μου· ἄλλως, σίγα, ἀπόθαινε ἐν ἀθλιότητι καὶ ἐν ἀφανείᾳ! ἐν ἀθλιότητι, ἦτοι ἐν καταφρονήσει· ἐν ἀφανείᾳ, ἦτοι ἐν βασάνῳ, ἢν ἀριστα ἐκφράζει ἡ λέξις αὕτη καὶ μόνη. Ἀλλ' ἀποτροπιάζεσθε τοιαύτην τύχην, ὃ νεοὶναι, καὶ τότε τί θὰ ποιήσητε; Ὁ δὲ λάβητε ἀνὰ χεῖρας τὸν κάλαμον καὶ φύλλον χάρτου καὶ θὰ ἐπιγράψητε, Διαβάλου Ἀπομνημονεύματα. Ὁ δὲ εἶπητε δὲ τοῖς ἀναγνώσταις ὑμῶν· «Θέλετε λοιπὸν πράγματα θεοστυγῆ, ἵνα εὐφρανθῆτε; γεννηθήτω τὸ θέλημα ὑμῶν, αὐθένται· ἰδοὺ, σὰς παρουσιάζω ἐλάχιστον μέρος τῆς ὑμετέρας ἱστορίας.» Ὑπὸ τοιούτων ἰδεῶν ἐμφοροῦμενος, ἔγραψεν ὁ Φρειδερίκος Σουλιέ τὸ ἀλλόκοτον ἐκεῖνο βιβλίον.

ων Περὶ τῆς εὐφραδείας τοῦ κ. Λάσκερ κατεχωρίσθησαν ἐν τῇ ἐφημερίδι τῶν γερμανῶν σημειογράφων οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοί, ληφθέντες ἐκ τοῦ σημειογραφικοῦ γραφείου τοῦ γερμανικοῦ Κοινοβουλίου. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1865, ἀφ' ἃτου ὁ κ. Λάσκερ ἐγένετο βουλευτὴς, ἀπήγγειλεν ἐν ταῖς Βουλαῖς τῆς Πρωσίας καὶ ἐν τῇ γερμανικῇ Κοινοβουλίῳ 927, 745, 828 λέξεις, τουτέστι 1540^α τόσας, ὅσας περιέχει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη (τὸ πρωτότυπον ἀρά γε, ἢ ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις, ἢ ἡ γερμανικὴ, ἢ ἄλλαι τις); 522^α τόσας,

ὅσας ἔγραψεν ὁ Γκαίτε καὶ 3912^α τόσας, ὅσας ἀπήγγειλεν ὁ Κικέρων ἐν τοῖς σιζομένοις τῶν λόγων του. Ἐὰν αἱ λέξεις πᾶσαι τοῦ Λάσκερ ἐγράφοντο ἐπὶ ταινίας χάρτου, ἢ ται εἰ αὕτη θὰ περιέβαλλε τὴν γῆν ὅλην ἐννεάκις, δηλαδὴ θὰ διήρχετο ἐννεάκις ἀπὸ Βερολίνου, διὰ τοῦ ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ, τῆς Ἰαπωνίας, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἱερουσαλῆμ, ἐκεῖθεν δὲ πάλιν εἰς Βερολίνον. Ἐὰν δὲ ὁ κ. Λάσκερ ἐξακολουθῆ ἀγορεύων οὕτως κατὰ τὰ δύο τρίτα βουλευτικῆς τινος περιόδου, ἢ ταινία, ἐὰν γραφῶσιν ἐπὶ ταινίας οἱ λόγοι του, θὰ δύναται νὰ φθάσῃ ἀπὸ τοῦ Βερολίνου μέχρι τῆς σελήνης.

ων Μεγαλοπρεπῆς ἐκθεσις γάτων, γράφουσι αἱ Νέαι Ἰδέαι, περιλαμβάνουσα 223 τοιαύτους ἠνολογῶν τελευταίον ἐν Λονδίῳ ἐν τῇ κρυσταλλίνῳ παλατίῳ. Ὁ ὠραιότερος πάντων ἀνήκει εἰς τὴν Μις Οὐάιχτμανν ἥτις πολλὰς κατέβαλε Ουσίας διὰ τὴν ἀνατροφὴν καὶ διατήρησιν τῶν ὠραιότερων εἰδῶν ἢ Μις Οὐάιχτμανν ἔλαβεν ἤδη διὰ τὸν ἐκτεθειμένον γάτον αὐτῆς 28 βραβεῖα ἐν διαφόροις ἐκθέσεσι. Ὁ βραύτερος πάντων εἶνε 17 ἀγγλικῶν λίτρων. Ὁ περιφημότερος γάτος ἐν ταῖς αἰλουρινοῖς χρονικαῖς εἶνε ὁ βασιλικὸς γάτος καὶ ὅστις ἐξέπληξε τὰ ἀριστοκρατικὰ γραθία τοῦ Ἡδμυβούργου. Ἐξέγίγινεν 22 ἀγγλικῶν λίτρων, ἦτοι 8 περίπου ὀκάδας καὶ εἶχε τῷ χειρὶ λίαν ἐπιμελημένης ἀνατροφῆς.

ων Κατὰ τὴν γνώμην τῶν διασημοτέρων ἰατρῶν, ἢ ἀναλὸς τροφὴ γεννᾷ τὴν καχεξίαν. Ὅταν εἰς τινα μέρη, γράφει ὁ φυσιολόγος Bernard, οἱ ἀτυχεῖς γεωργοὶ ἦσαν δούλοι, οἱ δὲ κύριοι τῶν γαιῶν, χάριν οἰκονομίας τοῦ ἄλατος, ὑπερτιμυμένου ὄντος, δὲν ἐδίδον αὐτοῖς οὐδὲ κόκκον τοῦ οὐσιώδους τούτου ἀρτύματος, κατήντησαν οὗτοι ἰσχυροὶ, πλήρεις ἐλμύδων καὶ εἰς μαρσμοὺν περιπίπτοντες ἀνηλεῶς ἀπέθνησκον· οἱ δὲ ἰατροὶ, ἀνακαλύψαντες τὴν αἰτίαν, διὰ τῆς χορηγήσεως τοῦ ἄλατος ἀνέστειλαν τὸ κακόν.

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Τὸ γάλα, ἢ πρώτη τοῦ ἀνθρώπου τροφή, δίδεται νῦν ὡς φάρμακον, καὶ φάρμακον τελεσφόρως ἐνεργοῦν, εἰς πλείστας ὄσας ἀσθενείας. Ὑπάρχουσι ὅμως ἄνθρωποι μετὰ δυσαρρεσκείας πίνοντες αὐτὸ, καὶ τῶν ὀπίων ὁ στόμαχος ἐπὶ πολὺ τὸ διατηρεῖ ἀπεπτον. Οὗτοι ἀηδιάζουσιν ἐπὶ τέλους τὸ γάλα ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οὐδαμῶς δύνανται νὰ τὸ φέρωσιν εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ μάλιστα ἀν κατὰ ἰατρικὴν παραγγελίαν ὀφείλουσι νὰ μὴ λαμβάνωσιν ἄλλην τροφὴν ἐκ τῆς γάλακτος. Ἐὰν ὅμως μετὰ τοῦ γάλακτος βρασθῶσι φύλλα τινὰ μέντας, ταῦτα οὐ μόνον καταπαύουσι τὴν ἀηδίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν πέψιν διευκολύνουσι.

ΑΘΗΝΑΙ—ΤΥΠΩΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑ, ΟΔΟΣ ΜΑΤΙΑΣΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 18.